

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Islámský fundamentalismus a změny
bezpečnostního dilematu a bezpečnostní úrovně -
případová studie Itálie a Španělsko**

Bakalářská práce

Autor: Martin Bajer
Vedoucí práce: Ing. Zbyšek Korecki, Ph.D.
Brno 2016

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Ing. Zbyškovi Koreckimu Ph.D. za odborné rady a připomínky, které mně poskytl během psaní bakalářské práce.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci: *Islámský fundamentalismus a změny bezpečnostního dilematu a bezpečnostní úrovně - případová studie Itálie a Španělsko* vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. autorský zákon a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 19. května 2016

.....

Podpis

Abstrakt

BAJER, M. *Islámský fundamentalismus a změny bezpečnostního dilematu a bezpečnostní úrovně - případová studie Itálie a Španělsko*. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita, 2016.

Cílem bakalářské práce je navrhnout změny politik a opatření Evropské unie, včetně prevence v oblasti bezpečnosti vyvolaných změnou hrozeb a rizik ze strany islámských fundamentalistických skupin. Práce analyzuje současný vývoj bezpečnostní politiky Evropské unie v oblasti islámského terorismu a následně navrhuje opatření ke změně bezpečnostní úrovně Evropské unie pomocí případových studií Itálie a Španělska.

Klíčová slova: Islámský fundamentalismus, extremismus, terorismus, Evropská unie, Itálie, Španělsko, bezpečnost, bezpečnostní dilema, migrace

Abstract

BAJER, M. *Islamic fundamentalism and changes of security dilemma and security level – case studies Italy and Spain*. Bachelor Thesis. Brno: Mendel University, 2016.

Bachelor Thesis suggests the change of politics and measures of European union including security prevention developed by the change of threats and risks from islamic fundamentalist groups. Thesis analyzes the development of European union security politics in islamic terrorism and suggests measures to change European union security levels using case studies of Italy and Spain.

Keywords: Islamic fundamentalism, extremism, terrorism, European union, Italy, Spain, security, security dilemma, migration

Obsah

Úvod.....	11
Metodika a cíl práce.....	12
1 TEORETICKÁ ČÁST	13
1.1 Extremismus a fundamentalismus.....	13
1.2 Hrozba a riziko	15
1.3 Nejzávažnější rizika současnosti.....	16
1.3.1 Zbraně hromadného ničení	16
1.3.2 Terorismus	17
1.3.2.1 Potenciální místa teroristických útoků	18
1.3.2.2 Typy teroristických útoků.....	19
1.3.3 Regionální konflikt	21
1.3.4 Slabé a zhroucené státy	22
1.3.5 Organizovaný zločin	23
1.4 Bezpečnost	24
1.4.1 Vojenská bezpečnost.....	25
1.4.2 Ekonomická bezpečnost	25
1.4.3 Politická bezpečnost	26
1.4.4 Společenská bezpečnost.....	26
1.5 Bezpečnostní dilema	27
2 ANALYTICKÁ ČÁST	29
2.1 Migrace do Evropské unie	29
2.2 Bezpečnost Evropské unie	29
2.2.1 Hrozby pro Evropskou unii.....	29
2.2.1.1 Mezinárodní terorismus.....	29

2.2.1.2	Proliferace zbraní hromadného ničení	30
2.2.1.3	Regionální konflikty	31
2.2.1.4	Slabé a zhroutené státy	33
2.2.1.5	Organizovaný zločin	33
2.2.2	Strategie Evropské unie pro boj proti terorismu	34
2.3	Rozšiřování islámského terorismu.....	35
2.3.1	Původ bojovníků islámských militantních organizací	36
2.3.2	Přítomnost terorismu v Evropské unii.....	36
2.4	Případová studie Itálie	37
2.4.1	Migrace do Itálie	37
2.4.2	Současné riziko islámského terorismu v Itálii.....	39
2.4.3	Boj Itálie proti terorismu	39
2.5	Případová studie Španělsko	40
2.5.1	Migrace do Španělska	40
2.5.2	Současné riziko islámského terorismu ve Španělsku.....	41
2.5.3	Boj Španělska proti terorismu	42
3	NÁVRHOVÁ ČÁST	43
3.1	Vnitřní ochrana Evropské unie před islámským terorismem	43
3.2	Boj Itálie a Španělska proti islámskému extremismu a terorismu.....	44
3.2.1	Spolupráce Itálie a Španělska se státy severní Afriky.....	45
3.2.2	De-radikalizace ve věznicích	45
	Závěr.....	47
	Zdroje	49
	Přílohy	59

Úvod

Evropská unie je v současnosti pod rizikem extrémistických buněk islámského fundamentalismu. Důkazem mohou být nedávné teroristické útoky ve Francii a Belgii. Největší teroristický útok v dějinách Evropy v Madridu přinesl spolu s útoky v Londýně Strategii Evropské unie pro boj proti terorismu z roku 2005 a následně jiné bezpečnostní strategie zaměřené proti terorismu, radikalizaci a náboru teroristů. Mezinárodní terorismus je jednou z „hrozeb pro Evropskou unii“ a ve spojení s regionálními konflikty, slabými a zhroucenými státy, zbraněmi hromadného ničení a organizovaným zločinem se stává závažnějším problémem. Cílem teroristických útoků jsou místa s vysokou koncentrací osob a kritická infrastruktura, u kterých je nutnost přistupovat na silnější bezpečnostní opatření, aby nebyla způsobena až nenahraditelná škoda.

Problém se rozšiřuje s nekontrolovanou ilegální imigrací do Evropy z muslimských zemí Afriky a Asie, která může sloužit jako prostředek průniku členů islámských teroristických organizací a zahraničních islámských bojovníků. Imigrační vlny dopadají na státy jižní hranice Evropské unie, mezi které patří i Itálie a Španělsko. Itálie a Španělsko je pod tlakem ilegální imigrace zejména z Afriky přes Středozemní moře a španělské enklávy v Maroku. Nevyřešená situace přináší řadu problémů, kdy nelze legitimovat imigranty, kteří pak po přijetí do jedné ze zemí Evropské unie nekontrolovatelně migrují do ostatních zemí v rámci Společenství. V zájmu vlastní ochrany je Evropská unie povinna bránit se proti vlivům způsobující sníženou bezpečnostní úroveň a bezpečnostní dilema uvnitř Společenství členských států.

První část práce se bude zabývat teoretickým vymezením pojmů. Důležité je rozeznat extremismus a fundamentalismus, hrozbu a riziko a charakterizovat nejzávažnější rizika současnosti, včetně definic bezpečnosti. Druhá část práce bude analyzovat hrozby, rizika, terorismus, bezpečnost Evropské unie. Pozornost bude věnována případovým studiím Itálie a Španělska. Třetí část práce navrhne změny politik a opatření Evropské unie ke změně bezpečnostní úrovně.

Metodika a cíl práce

Práce je případovou studií založenou na literární rešerši s využitím sekundárních zdrojů a je rozdělena na teoretickou, analytickou a návrhovou část. V teoretické části se práce bude zabývat extremismem, teorií bezpečnosti včetně bezpečnosti Evropské unie a bezpečnostním dilematem. Analytická část práce bude založena na využití rešeršně-kompilační metody sběru dat. V návrhové části budou doporučeny kroky ke změně bezpečnostní úrovně Evropské unie a zkoumaných států Itálie a Španělska. K práci budou využity české i zahraniční knižní zdroje, odborné články a z důvodu větší aktuálnosti internetové zdroje.

Cílem práce je navrhnout změny politik a opatření Evropské unie, včetně prevence v oblasti bezpečnosti vyvolaných změnou hrozeb a rizik prostřednictvím analýzy při implementaci preventivních opatření Evropské unie k zajištění stability v novém bezpečnostním dilematu a změně bezpečnostní úrovně na území členských států. Budou analyzovány hrozby a z nich plynoucí rizika směřující k eliminaci teroristických útoků islámských fundamentalistických skupin. Výzkumnou otázkou je, zda jsou přijaté procesy a implementace politik Evropské unie dostatečné k udržení stability a eliminaci rizik při zabezpečení jižní hranice Evropské unie před islámským fundamentalismem.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Extremismus a fundamentalismus

Na pojem extremismus existuje mnoho názorů, mezi kterými jsou viditelně značné rozdíly. Často se pod extremismem rozumí radikální pravice či levice, ale pojem je více členitý. Dle Chmelíka (2012: 20 - 21) se pojem extremismus všeobecně charakterizuje jako nebezpečná činnost a bezpečnostní hrozba společnosti a občanů, kteří tuto činnost nemohou tolerovat zejména ve spojení s ideovými protivníky. Je patologickým jevem závislým na stavu a uspořádání společnosti, který je ve formě aktivit reakcí na vnitřní rozpory ve společnosti a odchyluje se od stanovených norem v ideologickém kontextu. Extremismus se dělí na 4 základní směry: *pravicový, levicový, nábožensky fundamentalistický a politický*. Chmelík ale tyto 4 směry doplňuje ještě o hnutí *Skinheads* a *islámský extremismus*. Pro potřeby této práce bude analyzován islámský extremismus.

Extremismem se také rozumí ideologie nebo aktivita s cílem narušit stávající systém a následným nahrazením vlastní alternativou a to nejpravděpodobněji nedemokratickou, kde se opět extremismus úzce pojí s radikalismem. (Charvát, 2007: 9)

Mnoho teorií navíc zastává propojení extremismu s terorismem a radikalismem. Chmelíkova definice odráží všeobecné dojmy a pojetí extremismu a jeho propojením se společností a občany z hlediska jejich vlastní bezpečnosti. Zároveň je tato definice novější a opírá se o mnoho názorů na tuto problematiku. Chmelík (2012: 43 - 45) dále rozšiřuje pojem extremismus na náboženské pojetí fundamentalismu. V současnosti je velice frekventovaný islámský fundamentalismus Stejně jako levicové či pravicové extrémistické skupiny se islámský extremismus vyznačuje antiamerikanismem, nebo i antisemitismem.

Nutné je vytyčit rozdíl mezi extremismem a fundamentalismem. Kropáček (1996: 17) vykládá obecně fundamentalismus jako postoj, kterým se osobuje majetnictví pravdy a ospravedlňuje dotyčného soudit druhé. Fundamentalista nepřipouští jinou pravdu než tu svou.

Definovat fundamentalismus lze i pomocí jeho vlastností. První vlastností je víra, že existují zásady nutné pro celkové usměrňování lidského chování. Druhou vlastností je víra, že stanovené zásady jsou odvozeny od bezchybných pramenů, schopných podávat pravdu, která nemůže být zpochybňována či změněna. Poslední vlastností je víra, že tyto zásady jsou dostupné v určitých dokumentech, které jsou shrnuty či obdrženy z bezchybných pramenů, a které jsou uznány jako posvátné. Tato definice je současně platná jak pro politický fundamentalismus, tak pro náboženský fundamentalismus. (Saha, 2004: 50)

Jandourkova (2010: 85) definice náboženského fundamentalismu je obdobná. Náboženský fundamentalismus si zakládá na poslušnosti svých posvátných textů, tedy na svých základech a není využívána jiná interpretace, než je ta doslovná.

Pro tuto práci je nutné rozšířit náboženský fundamentalismus na islámský fundamentalismus. Islámský fundamentalismus zpravidla odmítá liberální demokracii, která je s islámem neslučitelná, protože v demokracii je suverenita přiznána lidu, ne Bohu. Bůh je podle islámských fundamentalistů jediným legitimním vládcem a stát se zakládá na uplatnění islámského práva. (Potměšil, 2012: 190)

Islámský fundamentalismus se navíc vyznačuje účelovým vybíráním některých témat z Koránu, ze kterého plynou úvahy zaměřené proti západním kulturám a tvrdá jednání vůči jinak smýšlejícím. Ideologicky usiluje o ustanovení totalitního islámského řádu a často v krajních polohách sahá k násilí, které se projevuje extremismem či terorismem. (Kropáček, 1996: 31 – 32)

Aktuálním případem islámské teroristické organizace je tzv. Islámský stát. Jedná se v současné době o nejaktivnější islámskou extremistickou skupinu na světě. Organizace údajně vznikla v roce 2006, ale svůj růst zaznamenala po roce 2013 pod názvem Islámský stát Iráku. Později po roce 2014, kdy tato organizace okupovala části Iráku a Sýrie, se prohlásila za kalifát. (Bunzel 2015: 6).

Boko Haram je dalším případem teroristické organizace založené na islámském fundamentalismu. Na rozdíl od jiných teroristických organizací se Boko Haram soustředí na Nigérii a okolní africké státy. Jedná se o radikální islámské hnutí odrážející

místní vládu a rozdíl chudého severu a bohatého jihu Nigérie. (Campbell, 2014: 1) Boko Haram v roce 2015 vyhlásilo po bombových útocích v Maiduguri společenství s tzv. Islámským státem. Cíl Boko Haram (Boffey, 2015)

1.2 Hrozba a riziko

Zeman (2002: 58) definuje hrozbu jako primární, nezávisle existující fenomén, který může nebo chce poškodit konkrétní hodnotu. Hrozba má dvě formy. První formou je hrozba neintencionální, přírodní. Druhou formou je hrozba intencionální, úmyslná, připravovaná a zamýšlená činitelem.

Eichler (2006: 21) pohlíží na hrozbu jako projev, gesto, opatření nebo čin, odrážející schopnost nebo záměr působení škody. Hrozba vyvolává strach ohroženého, čímž může způsobit i nenahraditelné škody. Eichler pak dělí hrozbu podle několika hledisek. Z hlediska geopolitického na hrozby přímé a nepřímé. Přímým hrozbám je stát vystaven, nepřímým hrozbám jsou pak vystaveni spojenci. Z hlediska časového dělí hrozby na naléhavé a latentní, z hlediska sektoru na vojenské, politické, ekonomické, ekologické, sociální a kulturní a z hlediska původce na záměrné a nezáměrné, které souhlasí s dělením Zemana.

Zeman (2002: 58) popisuje riziko jako možnost vzniku události odlišné od věci, která byla přána. Je to pevný proces odvozený od hrozeb a je reakcí na ně. Není již obavou, ale jevem, kterému se již podstupuje. Dá se odhadnout pomocí analýzy rizik, nebo kvantifikovat do přesnějších hodnot. Dále autor objasňuje pojem akceptovatelné riziko. Riziko je situace, kdy si je objekt či subjekt vědom ohrožení a je připraven toto ohrožení snižovat a popřípadě eliminovat, aby následky byly minimální.

Eichler (2006: 22) obecné riziko charakterizuje obdobně a to jako jev plynoucí z hrozeb. Zaměřuje se ale specificky na bezpečnostní rizika, která dělí na vojenská, ekonomická, politická, ekologická, sociální a kulturní dle dimenzí bezpečnosti kvůli návaznosti na bezpečnostní hrozby. Jednotlivé charaktery se v rámci různých situací pojí. S hrozbami mají úzké pouto, jelikož se od nich odvíjí a tato rizika z hrozeb plynou ve dvou základních krajnostech: riziko sebeuspokojení a sekuritizace neexistujících hrozeb. Sebeuspokojení plyne ze zanedbání evidentních hrozeb, kdežto sekuritizace

neexistujících hrozeb plyne z převážení rovnováhy, kdy opatření převyšují rizika, což se váže na přehnaná, často nepotřebná opatření.

Definice se většinou shodují. Eichler ale pojmy hrozba a riziko rozšiřuje na bezpečnostní úroveň, což je pro tuto práci vhodnější.

1.3 Nejzávažnější rizika současnosti

Nejzávažnějšími riziky pro většinu států jsou v dnešním světě teroristické útoky a zbraně hromadného ničení. Eichler (2006: 25) rozděluje tři hlavní charakteristiky rizik současnosti, které se v konečné fázi propojují. *Vojenská rizika* jsou rizika spojená s ozbrojenými silami. Jedná se o agresi případného protivníka, podceňování agrese, nebo také nasazení vlastních vojenských jednotek mimo vlastní území. *Ekonomická rizika* plynou z nesprávných makroekonomických rozhodnutí vedoucí k oslabení daného státu a někdy také k nestabilitě i z politického spektra. Dvěma základními póly jsou minimalismus (podceňování situace, například nedostatek vložených finančních prostředků do vojenských sil) a maximalismus (přecenění situace, například přesáhnutí ekonomických možností státu). Posledními nejzávažnějšími riziky jsou *politická rizika*, vznikající z chybných politických rozhodnutí a jednání, která zahrnují soubor více forem rizik ovlivňující stabilitu politiky.

1.3.1 Zbraně hromadného ničení

Zbraně hromadného ničení jsou prostředky mimořádného smrtícího, destruktivního účinku. Nejobávanějšími jsou *jaderné zbraně*, které se charakterizují jako zařízení schopné uvolnit jadernou energii. Využívají nukleární a termonukleární reakci, kdy po destruktivním výbuchu následuje radioaktivní zamoření oblastí. *Chemické zbraně* slouží k zabíjení, zranění či paralýze protivníka prostřednictvím toxických, nebo chemických látek, které jsou umístěny do chemických munic, nebo rozprášeny pomocí větru. *Biologické zbraně* využívají živé organismy, jako jsou například viry, bakterie, houby a toxiny. Biologické zbraně mají nejčastěji postihnout civilní obyvatelstvo, kdy je do hustě obydleného místa biologická zbraň (například antrax) aplikována. Mezi biologické zbraně lze zařadit i různá virová onemocnění. (Thim, 2006: 4 - 5)

1.3.2 Terorismus

Existují desítky definicí charakterizující pojem terorismus, jelikož jedna ucelená definice zatím neexistuje. Starší definice Brzybohatého (1999: 14) vymezuje terorismus jako plánované, promyšlené a politicky motivované násilí. Zaměřené je proti nezúčastněným osobám, které slouží jako prostředek k dosažení cílů teroristické skupiny.

Makariusová (2013: 16) definuje terorismus jako úmyslné, politicky motivované použití násilí proti civilním i vojenským cílům. Teroristických útoků se dopouští nestátní aktéři s cílem ovlivnit veřejné mínění.

Existuje i možnost terorismu podporovaného státem. Aktivní podpora znamená poskytnutí různé technologické pomoci, včetně zbraní, peněz i útočiště. Pasivní podpora naopak znamená nepřímou pomoc, jako je například odmítnutí implementací protiteroristických opatření. V současné době se k aktivní podpoře terorismu zařazují státy Írán, Kuba, Sýrie a Súdán. Pasivní podpora terorismu je přisuzována Saudské Arábii. Podporu terorismu lze dělit i členitěji podle stupně podpory: *silná* (stát nabízí významné zdroje pomoci), *slabá* (stát nabízí omezenou podporu), *lhostejná* (přízeň bez přímé podpory), *antagonistická* (podpora s výrazným omezením a kontrolou nad danou teroristickou skupinou), *pasivní* (stát ví o existenci teroristické skupiny, ale neomezuje ji) a *nedobrovolná* (stát je obětí terorismu a nemá dostatečné prostředky k eliminaci). (Makariusová, 2013: 26 - 27)

Rada Evropské unie (2001: 93 - 96) definovala teroristický čin jako úmyslné jednání, které může závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci. Cílem je zavraždit obyvatelstvo, nebo protiprávně přinutit vládu či mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem, nebo destabilizovat či zničit politické, ústavní, hospodářské či sociální struktury země či mezinárodní organizace. Uvedených cílů dosáhne útoky ohrožujícími lidský život; útoky ohrožujícími tělesnou integritu člověka, únosy či braní rukojmích; způsobením rozsáhlého poškození vládních či veřejných zařízení, dopravních systémů, infrastruktury a informačních systémů, pevné plošiny na kontinentálním šelfu, veřejná či soukromá místa; zmocnit se dopravních prostředků veřejné či nákladní dopravy; vyrábět, držet, získat, přepravit, dodat či užít zbraní,

výbušnin, včetně zbraní jaderných, biologických a chemických a jejich výzkum; vypouštět nebezpečné látky, zakládat požáry, vyvolávat povodně či zavinit výbuch, čímž ohrozí lidské životy; narušit či přerušit dodávky vody, elektrické energie či jiných základních přírodních zdrojů s důsledkem ohrožení lidských životů; vyhrožovat některým z uvedených jednání; vedením teroristické skupiny; účastí na činnostech teroristické skupiny (financováním a dodáváním informací a zdrojů).

Definice Brzybohatého a Makariusové jsou obdobné. Vystihují obecně úmyslnost a motivovanost násilných činů vůči vybraným cílům, kterými jsou nejčastěji civilní osoby. Společný postoj Rady EU ale definuje teroristický čin rozsáhleji, čímž se zaměřuje na jednotlivé možnosti a cíle terorismu.

Důležitý je v současnosti mezinárodní terorismus, který se řadí do třetí vývojové vlny terorismu. Počátek této vlny se datuje do 60. let 20. století. Předěšlé vlny se soustředili na vnitrostátní aktivity. Mezinárodní terorismus naopak vyvíjí snahu dosáhnout cílů mimo státy, ve kterých se nacházejí. Další vývojovou vlnou je globální terorismus, kde se teroristické skupiny nedají přesně lokalizovat. Nejčastěji se jedná o teroristické skupiny džihádistů, kteří se snaží islamizovat celý svět. (Makariusová, 2013: 49 - 51)

1.3.2.1 Potenciální místa teroristických útoků

Krčílek (2012: 89 - 94) poukazuje na tzv. „crowded places“ jako jedny z hlavních potenciálních cílů teroristických útoků. Crowded places jsou místa vysoké koncentrace osob v rozmezí od desítek až po statisíce osob. Může se jednat o jakékoliv venkovní či vnitřní prostory. Příkladem můžou být nedávné útoky v Paříži, norské útoky Anderse Breivika a bombové útoky ve vlacích v Madridu. Konkrétními místy teroristických útoků v Evropě byla nejčastěji hromadná doprava, jako například již zmíněné útoky na vlaky v Madridu v roce 2004 nebo útoky na městskou hromadnou dopravu v Londýně v roce 2005. Dalšími místy, kromě hromadné dopravy, byla ostatní místa s vysokou koncentrací osob, která mohou být reprezentována jako náměstí, letiště, kulturní zařízení apod.

Zpráva Strategie České republiky pro boj proti terorismu vydaného Odborem bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra (2013: 17 - 20) vystihuje kromě crowded places i zdroje pitné vody, elektrárny a přenosové soustavy. Výjimečná pozornost je zaměřena na oblast dopravy. Civilní letectví je dlouholetým terčem teroristických útoků a v důsledku zvyšující se frekvence letů a zvyšování počtu teroristických organizací je tento druh dopravy pod vysokým rizikem potenciálních teroristických útoků. Směrnice Evropské unie ale uvádí, že jsou letiště zabezpečena dle stanovených standardů a riziko se proto snižuje. Městská hromadná doprava je dalším potenciálním cílem kvůli vysoké koncentraci obyvatel ve velkém množství dopravních prostředků s mnoha zastávkami a prakticky žádnými kontrolami cestujících.

Hon (2013: 3) popisuje i jiná místa. Jedná se například o objekty spojené se státní správou, banky, velké podniky a ostatní budovy vyššího významu státního (ústřední správní úřady, zahraniční zastupitelské úřady) i nestátního sektoru. Crowded places, jakožto místa vysoké koncentrace, jsou ideálními terči extrémistů plánujících teroristický útok. Útočníci dosáhnou pozornosti, o kterou usilují, což jim usnadňuje předávání jejich ideologií radikálnější a rychlejší cestou. Obecný strach obyvatel později omezuje svobodu občana následkem způsobeného teroru prostřednictvím útoku teroristické organizace či jednotlivce a zároveň zabrání dalšímu potenciálnímu shromažďování.

1.3.2.2 Typy teroristických útoků

Bombový útok je v současné době nejpoužívanější formou útoku. Je málo nákladný, efektivní, má větší dopad na psychiku veřejnosti a zájem médií. Výbušniny jsou lehce dostupné a komponenty k výrobě lze snadno obstarat. Cíl si vybírají podle jeho ochrany a potenciálním výsledku po útoku. Bomby mohou být vkládány přímo v blízkosti cílů, nebo odpalovány minomety. Bomby mohou být připevněny na tělo sebevražděného útočníka. Útočníci jsou motivováni nejčastěji ideologickým přesvědčením. Dalšími motivy může být experiment, vandalismus, snaha zisku, frustrací útočníka a uznáním. (Brzybohatý, 1999: 60 - 62)

Brzybohatý (1999, 34 – 38) rozděluje bombové útoky na útoky proti osobám, proti symbolickým cílům, proti významným cílům a na útoky sériové. V případě osob

se jedná jak o útoky zaměřené na místa s vyšší koncentrací osob, tak na konkrétní významné osoby zastávající funkce v politice, průmyslu, finančnictví a veřejné správě. U symbolických cílů se neusiluje o ničivý efekt, ale o upozornění, varování a psychologický efekt, protože útok je spáchán na symboly dané země (významná budova). Za významný cíl se považuje jakýkoliv objekt (průmyslová centra, elektrárny, vládní budovy) nebo subjekt (významná osoba), který útočníci pečlivě vybírají. Podstatou je způsobit škody a ztráty, které se dlouhodobě a složitě kompenzují. Sériové bombové útoky jsou páchány z důvodu upozornění na určité cíle nebo požadavky. K bombovým útokům patří i samotná hrozba použití výbušnin, nebo atrapa výbušného systému.

Velice efektivní a levnou formou terorismu je sebevražedný terorismus, který existoval již ve středověku. Moderní vlna sebevražedných teroristických útoků ale vznikla v 80. letech 20. století, kdy čteně páchala sebevražedné útoky teroristická skupina Hizballáh. Sebevražedný terorismus je násilná činnost, která je často politicky či nábožensky motivovaná, kdy s daným cílem zahyne i útočník. Nejčastější případy jsou spojeny se sebevražedným bombovým útokem, kdy je připevněna bomba na tělo útočníka, nebo je vložena do dopravního prostředku, který útočník řídí, nebo je vezen. Současný sebevražedný terorismus (nábožensky motivovaný) je založen na chvále útočníka, který je později oslavován blízkým okolím. Další formou motivace je finanční úplata či finanční zajištění rodiny útočníka. (Makariusová, 2013: 154 - 158)

Chemický terorismus je díky účinnosti označován jako superterorismus či ultraterorismus. Prostředky chemického útoku jsou chemické sloučeniny a jejich směsi, které mohou ohrozit zdraví a život lidí. Chemických zbraní může útočník dosáhnout prostřednictvím vojenských arzenálů chemických zbraní, vlastní výrobou chemické zbraně, výrobou chemické zbraně z běžných průmyslově vyráběných chemických látek, včetně dráždivých látek a útokem na chemická a petrochemická zařízení. S potenciálním využitím chemických zbraní mohou být terči systémy rozvodů pitné vody, protože se teoreticky jedná o ublížení na zdraví velkého počtu civilních osob, které nedisponují včas danými ochrannými prostředky proti chemickým útokům.

Jako příklad použití chemických zbraní při teroristickém útoku lze v mezinárodním měřítku uvést útok v tokijském metru v roce 1995 při použití sarinu (Hon, 2013: 1 - 4).

Terorismus se vyznačuje i únosy a následným držením rukojmích. Útočníci se pak dožadují určitých požadavků, finančních prostředků, nebo vyvíjí nátlak na vládu či veřejnost. Na únosy navazuje vydírání, kdy se útočníci dožadují zbraní, ochrany a materiálních a finančních prostředků. Sabotáže a rozvratné operace jsou dalším účinným typem teroristického útoku, kterého se ale spíše účastní sympatizanti teroristických organizací než samy organizace. Rozvratnými operacemi útočníci dokazují neschopnost současného systému a jejich cílem vyvolat nejistotu, zmatek a strach v konkrétních územích. Propaganda a dezinformace se dá považovat za součást terorismu, ale teroristickou aktivitou není. Prostřednictvím propagandy a dezinformací je vyvoláváno napětí zejména v politické, ekonomické a sociální sféře, kdy se pomocí pomluv, zkreslování, falešné dokumentace a lži formuje vědomí společnosti. (Brzybohatý, 1999: 38 – 40)

Nebezpečným typem teroristického útoku je v současnosti kybernetický terorismus. Weimann (2005: 135) definuje kyberterorismus jako konvergenci kyberprostoru a terorismu nezákonných útoků a hrozeb útoků na počítače, počítačové sítě a informace v nich uložené. Podstatou je zastrašit nebo přinutit vládu či osoby, a tím prosadit politické nebo sociální cíle. Kyberterorismus je i útok vedoucí k násilí vůči osobám či majetku nebo útok zaměřený na způsobení škody, která vyvolá obavy.

1.3.3 Regionální konflikt

Region je území vymezené na základě společných znaků, rysů a kritérií. Region je dynamický a geografický systém, který se formuje na zemském povrchu na základě určitých skutečností, odlišující jej od okolí. (Skokan, 1999: 24)

Region může být vytyčen na homogenní a funkční vymezení. Homogenní region je území, které se vyznačuje společnými znaky (např. ekonomickými). U těchto regionů je charakteristická společná samospráva. V případě funkčního vymezení regionu se jedná o území s intenzivními vazbami v rámci regionu a méně intenzivními mimo daný region. (Čadil, 2010: 2)

Regionální konflikt je střetnutí a interakce dvou a více aktérů na určitém geografickém území. Geograficky determinované území se pak stává nebezpečné a je charakteristické vzájemnými násilnými konflikty částí států a národních a nadnárodních aktérů. (Ansorg, 2011: 174 – 175)

Conry (1994: 2) definuje regionální konflikt jako ozbrojené nepokoje, které ovlivňují limitované území, ale mají malý přímý dopad na bezpečnost zbytku světa. Pro tuto práci je vhodné definovat region jako střetnutí dvou a více aktérů na určitém geografickém území, které se vyznačuje ozbrojenými konflikty.

1.3.4 Slabé a zhroucené státy

Důležitá je samotná existence státu. První článek Konvence o právech a povinnostech států z Montevidea (1933: 3) uvádí, že je existence státu podmíněna: *stálým obyvatelstvem, definovaným územím, státní mocí a schopností ke vstupu do vztahů s ostatními státy.*

Současným problémem jsou i slabé a zhroucené státy. Pro charakterizování slabých a zhroucených států je nutné měřit sílu státnosti. Jackson (2013: 164) vymezuje klíčové dimenze pro měření síly státnosti: *infrastrukturální kapacita, donucovací kapacita a národní identita včetně společenské soudružnosti.* Síla státu je ale dynamické kontinuum - možnost měnit sílu státnosti. Státy se tak nedají přímo binárně rozdělit. Některým slabým státům k posílení postačí silná jedna dimenze - například národní identita doplněná o společenskou soudružnost. Naopak silný stát může být oslaben narušením společenské soudružnosti - sociálním konfliktem, který je zapříčiněný například zvýšenou imigrací narušující společenskou strukturu.

Rotberg (2003: 3) na základě státem zajištěných tzv. politických statků rozlišuje státy na selhávající, zhroucené, slabé a silné. Hlavním politickým statkem je zajištění bezpečnosti státu a ochrany před ztrátou území. Politické statky se mohou dále týkat například práv občanů podílet se a být součástí politiky státu, zdravotního zabezpečení, vzdělání a infrastruktury. Čím více pozitivních politických statků stát zajistí, tím je silnější.

Slabý stát nedisponuje takovou kontrolou nad celým územím jako silný stát. Slabý stát, který bývá často geograficky a ekonomicky omezený, je nesjednocený v důsledku etnických, náboženských či jazykových rozdílů, které vedou k nestabilitě a nepokojům. Zhroucený stát je zapříčiněn selháváním státu a je to výjimečná a extrémní verze selhávajícího státu. Selhávající státy jsou nebezpečná a často konfliktní území. Neexistuje selhávající stát bez občanských válek mezi místními komunitami. Selhávající stát není schopen kontrolovat své hranice, protože v důsledku konfliktů ztrácí kontrolu nad jednotlivými částmi státu, které se pak stávají místy zvýšené kriminality. Situace eskaluje v destrukci infrastruktury a narušení komunikací. (Rotberg, 2003: 4 – 10)

The Fund for Peace (2016) měří nestabilitu státu indexem (Fragile State Index). Celkový index je složen z faktorů: demografické tlaky, uprchlíci, emigrace a vnitřně rozmístěné osoby, skupinové rozhořčení, nerozměrný rozvoj, chudoba, legitimita státu, veřejné služby, lidská práva, bezpečnostní aparát, frakční elity a vnější intervence, které se stupňují v číslech od 0 do 10. Součtem dvanácti faktorů se získá index, který zaznamenává stabilitu (0 – nejvyšší stabilita) a nestabilitu (120 – nejvyšší nestabilita).

1.3.5 Organizovaný zločin

Cejp (2009: 31) definuje organizovaný zločin jako opakující se systematické páchaní účelové a koordinované trestné činnosti, do které jsou zapojené kriminální skupiny či organizace. Cílem kriminálních skupin a organizací je dosažení maximálního nelegálního zisku s minimálními riziky.

Konvence proti nadnárodnímu organizovanému zločinu vydaná Organizací spojených národů (2004: 5) nedefinuje přímo organizovaný zločin, ale v článku 2 definuje organizovanou zločineckou skupinu. Organizovaná zločinecká skupina je strukturovaná skupina tří a více osob, která existuje určitou dobu s cílem spáchání jednoho nebo více závažných trestných činů či přestupků v souladu s Konvencí, za účelem získání, přímo či nepřímo, finančního nebo jiného materiálního přínosu.

1.4 Bezpečnost

K minimalizaci hrozeb a rizik je podstatná existence opatření, která můžou předcházet hrozbám a eliminovat rizika. Mareš (2002: 13) definuje bezpečnost jako eliminaci hrozeb pro daný objekt a jeho zájmy na nejnižší možnou míru. Dále je definice doplněna o podmínku, že daný objekt musí být vybaven k eliminaci těchto hrozeb.

Současná Marešova (2010: 9) definice bezpečnosti je obdobná a vymezuje bezpečnost obecně jako stav neexistence hrozeb, nebo eliminace rizikovosti hrozeb. Zmíněnou definici ale Mareš začleňuje do tzv. „negativní definice“, kterou doplňuje o tzv. „pozitivní definici“, jež se zaměřuje na vymezení stavu, kdy daný objekt zajišťuje své zájmy. Dále bezpečnost dělí na objektivní a subjektivní, kdy objektivní bezpečnost znamená reálnou neexistenci hrozeb, přičemž subjektivní bezpečnost je vymezena jako domněnka, že žádná hrozba neexistuje.

Eichler (2006: 7) dále specifikuje pohled na negativní a pozitivní způsoby definice bezpečnosti. Negativní vymezení bezpečnosti je definováno jako opak stavu ohrožení, což je přítomnost vzájemné interakce aktérů s protichůdnými preferencemi. Aktéři jsou ochotni použít jakoukoli formu síly k dosažení těchto preferencí. Negativní vymezení bezpečnosti nepřipouští interakci daných aktérů (např. státy) a používání síly (např. vojenská síla). Pozitivní vymezení bezpečnosti je zaměřeno na konkrétní subjekt, kdy jsou negovány negativní stavy, což znamená vzdálenost či odstup od hrozeb potenciálně působící na konkrétní subjekt. Příkladem lze pozitivní vymezení bezpečnosti vysvětlit tak, že daná osoba je v bezpečné vzdálenosti od osob jiných, které pro ni představují nebezpečí. Jedná se tedy o stav, kdy je souborem různých opatření bezpečnostní hrozba minimalizována.

Nadcházející podkapitoly se zabývají dimenzemi bezpečnosti. Například Eichler (2006: 21) využívá dělení dimenzí bezpečnosti na vojenskou, ekonomickou, politickou, sociální, kulturní a ekologickou dimenzi. Dále například Mareš a Zeman (2010: 14) dělí bezpečnost trochu odlišně a to na vojenskou, režimní, sociální, ekonomickou, ekologickou a zdravotní. Stejskal (2006: 12) doplňuje také o energetickou, surovinovou, technologickou a infrastrukturní bezpečnost.

1.4.1 Vojenská bezpečnost

Jedná se o stěžejní dimenzi bezpečnosti zejména pro státy, se kterými je nejčastěji spojovaná. Vojenská bezpečnost je obecně souhrnem opatření, nejčastěji států, s cílem pojištění se proti konkrétním hrozbám. Eichler (2006: 16 - 17) dále vymezuje vojenskou bezpečnost na: *bezpečnost tváří tvář vojenské agresi*, která je vymezena pro internacionální aktéry, zejména pak pro státy či koalice a v současnosti s narůstajícím podílem i pro nestátní aktéry; *bezpečnost v době proliferace zbraní hromadného ničení*, vymezující opatření proti šíření zbraní hromadného ničení včetně jejich nosičů a zabraňování úsilí jiných států v dosažení těchto zbraní; *bezpečnost v prostředí regionálních konfliktů*, která je zaměřena i na regionální konflikty mimo oblast působení NATO. Všechna zmíněná vymezení vojenské bezpečnosti jsou podstatná pro řešení současné globální vojenské bezpečnosti, zejména pak v případě rostoucího extremismu a s ním souvisejících hrozeb a rizik ve státních i nestátních sférách.

Buzan (2005: 61 - 65) poznamenává významnost státu jako referenčního objektu vojenské bezpečnosti, přičemž ale upozorňuje, že se nejedná o jediný referenční objekt. Idea suverenity je základem pro stát, jelikož umožňuje státu vládnout na daném území. Silná vojenská bezpečnost a schopnost zasáhnout vedou ke stabilnímu státu, kdy je minimální pravděpodobnost rozpadu státu. Stát je tedy podle ideálu jediným legitimním vykonavatelem vojenských sil. Rozpad státu totiž znamená anarchii a přítomnost více referenčních objektů, které mohou mít v úmyslu převzít vojenskou moc na daném území. Speciálním referenčním objektem mohou být různá kmenová společenství a také náboženství.

1.4.2 Ekonomická bezpečnost

Eichler (2006: 18 - 19) především upozorňuje na provázanost vnitřní a vnější bezpečnosti, kdy referenčními objekty jsou jak ekonomické zájmy států, tak zájmy různých mezinárodních uskupení. Na státní úrovni je ekonomická bezpečnost stavem, kdy ekonomika objektu není ohrožena hrozbami snižující její výkonnost. Na mezinárodní úrovni je totiž ekonomická bezpečnost prostředkem ochrany stability světových trhů, se kterou souvisí i právě například potenciální hospodářské krize.

Stejskal (2006: 9 - 10) oproti tomu dělí jednotlivé významy ekonomické bezpečnosti. První z nich je *budování obrany* (militarizace) aktéra (státu) finančními prostředky. Druhou je pak *ochrana ekonomických zájmů* aktéra, což znamená odolnost proti hrozbám ekonomického charakteru. Problém je ale v liberálním tržním hospodářství, což znamená výskyt nejistoty a případné zranitelnosti aktérů.

1.4.3 Politická bezpečnost

Další nevojenská dimenze bezpečnosti se soustředí na jednotlivé státy. Cílem politické bezpečnosti je zajištění státní suverenity, její legitimacy a organizační stability společenských řádů. Stejně jako ekonomická bezpečnost, tak i politická bezpečnost je provázána vnější a vnitřní bezpečností, která čelí vnějším a vnitřním hrozbám. Většina vyspělých států čelí minimálním vnitřním hrozbám, které se týkají právě slabých států se zpochybňovanou státní autoritou. (Eichler, 2006: 17)

Stejskal (2006: 9) upozorňuje, že jsou hrozby směřovány především zvenku, které mohou porušit státní suverenitu, soudružnost či uplatňování norem a pravidel. Vnitřní hrozba je pak vztahem občana a státu, která se nemusí týkat pouze států slabých, ale i států se silnou autoritou, kdy je přítomna možnost nastolení diktátorských režimů, která je pro občany daného státu vysokou hrozbou, stejně jako v případě státu slabého.

1.4.4 Společenská bezpečnost

Společenská bezpečnost (sociální bezpečnost) je dle Eichlera (2006: 19) spojována s nezáměrnými hrozbami. Hlavní hrozbou bývá nejčastěji migrace obyvatelstva ze zemí s životními podmínkami na nízké úrovni. Migrace obyvatelstva, nejčastěji z chudých zemí, bývá příčinou nemocí, které se mohou dále rozšířit v daném státě či území, nebo s sebou může migrace přinést změnu identity daného státu.

Stejskal (2006: 11) poukazuje na rozdílnou povahu hrozeb a různé typy referenčních objektů. Různý typ referenčních objektů je vztahován ke skutečnosti, že velký počet současných států má více společenských skupin, což mění identitu státu. Z toho plyne nutnost pohlížet na jednotlivé skupiny jako na referenční objekty, nikoliv pouze na stát samotný.

1.5 Bezpečnostní dilema

Herz, Butterfield a Jervis jsou jedni z klasických představitelů konceptu bezpečnostního dilematu. Jejich teorie a pohledy na bezpečnostní dilema budou představeny v této kapitole.

Za zakladatele termínu „bezpečnostní dilema“ se považuje John Herz. Herz uvedl, že každá skupina žijící pospolu bez existence vyšší jednoty si musí být vědoma, že může být kdykoli napadena či jakkoli dominována jinou skupinou. Domněnka vede ke stanovení lepších opatření a zvýšení celkové moci, kterou se snaží vymanit z potenciálního efektu moci druhé skupiny. Opatření vedou všechny skupiny (státy či koaliční uskupení) k vzájemnému předbírání se v celkové síle, aby hrozbám zabránily. Tang (2009: 590)

Výsledkem posilování vlastní bezpečnosti je snížení bezpečnosti jiného objektu. Objekty jsou nejčastěji již zmíněné státy, které mezi sebou soupeří. John Herz zmiňuje jednotlivé záměry, které chování států ovlivňují: obranné a útočné. Stát očekává od druhého státu většinou to nejhorší, čímž se daný stát od druhého vzdaluje bezpečnostně tak, že ho ohrozí. První etapou bývá racionální posouvání vlastních opatření po vyhodnocení zvýšených opatření státu druhého, což se dá označit jako odpověď nebo reakce na daná opatření. Další etapou je spirálový model, který charakterizuje často přehnané a iracionální preemptivní zákroky ohrožující druhý stát. Příkladem může být období studené války, kdy Sovětský svaz soutěžil se Spojenými státy v rámci svých opatření a protiopatření. (Eichler, 2006: 28 – 29)

John Herz také dle Tanga (2009: 591) zmiňuje šest aspektů bezpečnostního dilematu: zdrojem bezpečnostního dilematu je anarchie; příčinou bezpečnostního dilematu jsou samy státy, které mají obavy o záměry druhých států v době anarchie; státy se snaží uniknout z bezpečnostního dilematu tak, že soustředí více moci a síly, což vede k bludnému kruhu soutěžení o vyšší moc; ve snaze uniknout z bezpečnostního dilematu soustředěním více moci nemusí zvýšit svoji bezpečnost, ale může dojít k sebezničení; bezpečnostní dilema může zapříčinit války, ale příčinou válek není; dynamika bezpečnostního dilematu vede k posílení bludného kruhu.

Herz je více idealistický a soustředí se na existenci anarchie, jako zdroje bezpečnostního dilematu, které může být minimalizováno pomocí vyšší nadřazené jednoty či moci. Tang (2009: 590) ve své publikaci také zmiňuje šest tvrzení Herberta Butterfielda o bezpečnostním dilematu: jedná se o zdroj strachu; vyžaduje nejistotu nad ostatními záměry; je neúmyslný ve svém původu; je zdrojem tragických následků; může být často zhoršen psychologickými faktory; je to základní příčina všech konfliktů.

Butterfieldova teorie je založena na skutečnosti, že každý člověk je „špatný“ a lidstvo je „hříšné“. (Tang, 2009: 590). Zde je tedy přítomné vybočení od tradičního liberalisticko-realistického konfliktu, kdy liberalisté tvrdí, že člověk je dobrý a realisté, že člověk není ani dobrý, ani špatný, nýbrž záleží na situaci, ve které se nachází.

Robert Jervis v 70. letech 20. století pokračoval v práci Johna Herze. Ve svém článku zmínil jeden z příkladů dilematu před první světovou válkou. V té době Německo budovalo své válečné loďstvo natolik velké, že v očích Británie ohrožovalo jeho bezpečnost. Sir Edward Grey zmínil vznikající hrozbu a naléhal, aby Německo nedosáhlo většího válečného loďstva než Británie. Z určitého úhlu pohledu se tento závěr zdá být iracionálním prohlubováním dilematu, kdy není přítomno stanovisko, že je Německo může ohrozit. Skutečnost, že Německo ohrozí Británii, se začátkem války stala z poloviny pravdivou, což obrací pohled na správné vyhodnocení situace a správnou reakci v rámci bezpečnosti vlastní země. (Jervis, 1978: 170)

Jervisův příklad o vztazích Británie a Německa se podobá i současné situaci. Jervis zmiňoval problémy s vnímáním bezpečnostní situace, kterou pak podporoval v teorii her (Eichler, 2006: 29).

Teorie her v základu spočívá v tzv. lovu jelena a tzv. věžňovým dilematem. Věžňovo dilema na rozdíl od lovu jelena nepřinese žádné řešení, které by bylo nejvhodnější pro všechny zúčastněné strany. Lov jelena je ale základem pro vnímání vlastní bezpečnosti a spolupráce s ostatními, kdy si zúčastnění uvědomí, že kooperací mohou dosáhnout určitého cíle snadněji. (Jervis, 1978: 171)

2 ANALYTICKÁ ČÁST

2.1 Migrace do Evropské unie

Dlouhodobě je přítomná zvýšená ilegální imigrace do států Evropské unie ze severní Afriky a států Blízkého východu, zejména Sýrie. Data z Eurostatu (2015) seřazují státy s největším zastoupením počtu cizích státních příslušníků podle skupin občanství v daném státě. V roce 2014 bylo Německo a Velká Británie evropskými zeměmi s nejvyšším počtem cizinců, následujícími státy byly ale Itálie (4,9 miliónů), Španělsko (4,7 miliónů) a Francie (4,2 miliónů). V Řecku bylo v roce 2014 přibližně 837 tisíc cizích státních příslušníků. Státy jižní hranice Evropské unie se nejvíce potýkají s imigračním tlakem. V současné době čelí celá Evropská unie migrační krizi a právě státy jižní hranice jsou prvními zónami unie, do kterých migrující obyvatelstvo vstoupí.

2.2 Bezpečnost Evropské unie

V kapitole budou zmíněny hlavní hrozby pro Evropskou unii vymezené Radou Evropské unie. Mezi ně patří: mezinárodní terorismus, proliferace zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, slabé a zhroucené státy a organizovaný zločin (Rada Evropské unie, 2009: 30 – 32). Dále bude věnována pozornost Strategie Evropské unie v boji proti terorismu.

2.2.1 Hrozby pro Evropskou unii

Evropská bezpečnostní strategie vydaná Generálním sekretariátem Rady Evropské unie (2009: 30 – 32) vymezuje 5 hrozeb pro Evropskou unii: terorismus, proliferace zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, slabé a zhroucené státy a organizovaný zločin. Budou krátce rozepsány zmíněné hrozby a výzvy pro Evropskou unii z hlediska bezpečnosti. Toto vymezení udává a rozebírá i Frank.

2.2.1.1 Mezinárodní terorismus

První závažnou hrozbou je mezinárodní terorismus, který představuje pro Evropskou unii vážnou mezinárodní hrozbu. I když jsou známé teroristické útoky IRA v Severním Irsku či Velké Británii, hlavním druhem terorismu a aktérem teroristických činů stále

zůstává terorismus náboženský – islámský. Ten je nebezpečný jak pro Evropskou unii, tak pro celý svět, který musí vynaložit velkou snahu pro prevenci. (Frank, 2006: 12)

Mezinárodním terorismem se myslí terorismus islámský. Islámský terorismus má velkou podporu muslimských komunit po celém světě, což vede až k formě globální hrozby 21. století. Za faktory, které určují islámský terorismus jako globální hrozbu, se považuje: zvyšující se počet vyznavačů islámu (i prostřednictvím konvertování), teritoriální rozpětí islámu (Afrika, Asie, Evropa), silná náboženská motivace, ekonomická síla (pocházející i z trestné činnosti), podpora a zázemí islámských teroristických skupin v islámských zemích a komunitách, uzavřenost islámské komunity znemožňující kontrolu státu a medializace teroristických akcí. (Pikna, 2007: 6 - 7)

V roce 2010 bylo na světě přibližně 1,6 miliard muslimů, což bylo 23 % světové populace. Podle předpovědí Pew Research Center bude v roce 2050 10 % obyvatel Evropy muslimského vyznání. Růst muslimské populace je zapříčiněn vysokým počtem dětí (3,1 dítěte na ženu) a nízkým průměrným věkem (23 let). Z celkového počtu otázaných muslimů 94 % vyjádřilo nesouhlas s aktivitami tzv. Islámského státu. Nejpříznivější pohled na tzv. Islámský stát má ale Nigérie (14 % obyvatel). (Lipka, 2015)

Generální sekretariát Rady (2009: 30) upozorňuje na posilování terorismu, kdy se terorismus v poslední době stává běžnějším aktem, který bývá často promyšlený a dobře financovaný. Evropa byla už několikrát cílem teroristických útoků. Důkazem stále přítomné hrozby islámského terorismu jsou například zmíněné teroristické útoky v Madridu, v Londýně a v Paříži.

Větším problémem se tak stávají islámští bojovníci, kteří se vrací z konfliktních zón. Až 10 % zahraničních islámských bojovníků se po návratu zpět do země původu uchýlí k teroristickému činu, ať už se jedná o útok nebo rekrutování bojovníků. (Taylor a Tisdale, 2015: 13)

2.2.1.2 Proliferace zbraní hromadného ničení

Eichlerovo vymezení bezpečnosti v době proliferace zbraní hromadného ničení potvrzuje i Frank (2006: 13), který zmiňuje samotnou hrozbu množení zbraní

hromadného ničení. Zde je zvýšena hrozba, že se tyto zbraně mohou dostat do rukou teroristických skupin. To je zapříčiněno i zvýšenou schopností zbraně hromadného ničení získat. Samozřejmostí je stálá prevence proti šíření těchto zbraní.

Generální sekretariát Rady (2009: 31) zmiňuje hrozbu, kdy se mohou dostat zbraně hromadného ničení do rukou teroristických skupin, které by v tomto případě mohly disponovat velkou vojenskou silou na úrovni samotných států. Přispívá k tomu i pokrok, kterým se rozšiřují raketové technologie a s nimi i chemické či biologické zbraně.

V roce 1984 Irák nasadil zbraně hromadného ničení. V konfliktu s Íránem byly použity chemické zbraně ve formě jedovatých plynů. Irák v čele se Saddámem Husajnem nepoužíval zbraně k obraně (ochrana před intervencí), ale k útoku i proti civilistům. (Otřísal, 2013: 48 - 49)

Existuje pravděpodobnost, že tzv. Islámský stát má v moci zbraň hromadného ničení. V listopadu roku 2015 byla ve městě al-Zubair nahlášena krádež 10 gramů radioaktivního izotopu Iridia-192, který se používal na testování plynovodů a ropovodů na jihu Iráku. Islámský stát by mohl pokračovat ve stopách al-Kajdy v dosažení zbraní hromadného ničení. Irácké tajné služby informovali o zřízené pobočce tzv. Islámského státu, která ve spolupráci s iráckými a syrskými vědci pracuje na chemické zbraně hromadného ničení. (Phillips a Branson, 2016)

2.2.1.3 Regionální konflikty

Další vymezení vojenské bezpečnosti dle Eichlera byla bezpečnost v prostředí regionálních konfliktů. Frank (2006: 13) hrozbu regionálních konfliktů zmiňuje. Jedná se o konflikty ohrožující stabilitu regionů a lidské životy. Současná migrace obyvatelstva do Evropy je především zapříčiněna nestabilitou regionů důsledkem regionálních konfliktů. Pro Evropskou unii byla velkým problémem válka v Jugoslávii. Následky konfliktu v Jugoslávii byly jednou z příčin k ustavení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie.

V případě, že je bezpečnost regionu nedostatečná, může podnítit zájem o zbraně hromadného ničení. Způsobem, jak se novým hrozbám postavit, je řešení starších problémů regionálního konfliktu. (Generální sekretariát Rady 2009: 31)

Občanská válka v Sýrii je v současnosti nejrozsáhlejší regionální konflikt. V syrském konfliktu působí mnoho aktérů. V základu se jedná o rozpor režimu Bašára al-Asada a opozice, ale do konfliktu vstoupil i rostoucí tzv. Islámský stát, Hizballáh a Syrský Kurdistan. V konfliktu je významná přítomnost Ruska na straně Bašára al-Asada a Spojených států amerických na straně opozice. Prohlubují se tak i rozpory mimo regionální konflikt, mezi světové velmoci. Od roku 2011, kdy konflikt začal, zemřelo přes čtvrt miliónů lidí. Spojené státy americké navrhly, že v roce 2016 je potřeba vynaložit 3,2 miliard dolarů na pomoc osobám postihnutých konfliktem. Více než 4,5 milionů lidí uprchlo ze Sýrie od začátku konfliktu a dalších 6,5 miliónů lidí je vysídlených uvnitř Sýrie. Nejvíce syrských uprchlíků přijaly okolní země - Turecko (přes 2,5 miliónů). Libanon (přes 1 milión) a dále pak Jordánsko, Irák a v Africe Egypt. Velká část syrských uprchlíků utíká i do Evropy, nejčastěji do Německa, které přijalo již stovky tisíc uprchlíků ze Sýrie. Syrský konflikt přesahuje do okolních států, zejména do Iráku. (Rodgers, 2016)

Boko Haram je teroristickou organizací, která působí na více územích. Jedná se o regionální konflikt, kdy proti sobě stojí organizace Boko Haram a státy Nigérie, Niger, Čad a Kamerun (Chothia, 2016). Do konfliktu se zapojil i Benin. Předpovídá se, že Boko Haram má na svědomí až 15 tisíc mrtvých a konflikt donutil přes 2,5 miliónů lidí z Nigérie opustit své domovy. Nigérie své území získala zpět, nicméně Boko Haram stále na území Nigérie a okolních států působí (Uhrmacher a Sheridan, 2016).

V Libyi od rozpoutání občanské války v roce 2014 zahynulo přes 5 tisíc lidí. V důsledku konfliktu přišlo přes půl miliónů lidí o domov. Konflikt zapříčinil vysokou emigraci do Evropy, kdy v roce 2015 z Libye připlulo přes 70 tisíc migrantů. Do konfliktu vstoupil tzv. Islámský stát, který útočí na ropné přístavy na severu Libye. (Stephen, 2016)

2.2.1.4 Slabé a zhroucené státy

Nejčastěji dochází k narušení státní moci, která pak vede k regionálním konfliktům. V důsledku regionálních konfliktů je velká pravděpodobnost oslabení, popřípadě zhroucení státu, což se stává taktéž hrozbou pro Evropskou unii zvláště v problematice již zmíněné migrace obyvatelstva. Ta přináší problémy, které se dotýkají ekonomické, sociální, kulturní a především kriminální sféry. Imigrace může objektivně z jednoho úhlu pohledu vyřešit otázku deficitu přírůstku obyvatelstva v Evropské unii, ovšem problémem zůstává zvýšení kriminality, zvýšení ekonomických výdajů států a zvýšení pravděpodobnosti teroristických útoků. (Frank 2006: 14)

Příklady zhroucených států mohou být Somálsko, Libérie a Afghánistán. Selhání státu zanechává značný problém nestability v daném regionu, což může nepříznivě ovlivnit okolní státy a podpořit organizovaný zločin či terorismus, stejně tak může být organizovaný zločin a terorismus jednou z příčin zhroucení státu. (Generální sekretariát Rady 2009: 32)

V současnosti patří podle The Fund for Peace (2016) mezi nejméně stabilní státy (**Tabulka 1**) Jižní Súdán (index 114,5), Somálsko (index 114), Středoafriická republika (index 111,9) a Súdán (index 110), které se v indexu pohybují nad hodnotou 110. Sýrie (107,9), Irák (104,5), Nigérie (102,4) a Libye (95,3) se v indexu pohybují nad kritickou hranicí.

2.2.1.5 Organizovaný zločin

Organizovaný zločin bývá kromě obchodu s drogami, s lidmi či se zbraněmi spojován s ilegální imigrací. Ze současné ilegální imigrace do Evropské unie plynou značná bezpečnostní rizika. Kvůli organizovanému zločinu nastává i problém napojení na teroristické organizace, které ve spojení s ilegální imigrací ohrožují vnitřní bezpečnost Evropské unie. (Frank, 2006: 15)

Generální sekretariát Rady (2009: 32) také zmiňuje problém obchodu s drogami, lidmi, zbraněmi a i nelegální imigraci. Příkladem může být mák z Afghánistánu, který se podílí na přibližně 90 % produkce heroinu v celé Evropě. Organizovaný zločin může působit již ve zmíněných zhroucených či slabých státech a tudíž ho může i kontrolovat.

Europol (2015), ve spolupráci s členskými státy Evropské unie, provedl v roce 2015 skoro 900 zatčení v rámci operace Blue Amber, která byla zaměřena proti organizovanému zločinu. 281 majetkových trestných činů, 257 případů obchodování s drogami a 263 případů nakupování letenek falešnými či odcizenými doklady. Mezi skoro 900 zatčení bylo 60 případů pašování migrantů.

2.2.2 Strategie Evropské unie pro boj proti terorismu

V souladu se strategickými závazky obsahuje Strategie Evropské unie pro boj proti terorismu z roku 2005 čtyři oblasti činnosti (pilíře): předcházet, chránit, pronásledovat a reagovat. Členské státy mají v boji s terorismem hlavní odpovědnost a Evropská unie může přidávat hodnotu čtyřmi způsoby: posílením vnitrostátních schopností, podporou evropské spolupráce, rozvojem společných schopností a podporou mezinárodního partnerství. (Rada Evropské unie, 2005: 3 - 4)

Předcházení si zakládá na zamezení vzniku nové generace teroristů prostřednictvím komplexní strategie Evropské unie a akčního plánu boje proti radikalizaci a náboru teroristů. Podstatné je určit metody, propagandu a podmínky, které přivádí lidi k terorismu a následně proti nim bojovat. Klíčovými prioritami jsou: vytvoření společných postupů za účelem rozeznání a potírání problémového chování, řešení náborů a podněcování v klíčových prostředích (věznice a bohoslužby), vytvoření mediální a komunikační strategie k lepšímu osvětlení politiky Evropské unie, prosazování řádné správy věcí veřejných, demokracie, vzdělávání a hospodářské prosperity, rozvíjení multikulturního dialogu, vytvoření neutrální slovní zásoby pro projednávání otázek, pokračování ve výzkumu, analýzách a zkušenostech k lepšímu porozumění otázkám boje proti terorismu. (Rada Evropské unie, 2005: 7 - 9)

Evropská unie v zastavování zahraničních bojovníků proudících z Evropy do konfliktních oblastí není úspěšná. V průběhu roku 2015 byly odhady počtu zahraničních bojovníků z Evropy přibližně 5 až 6 tisíc. Odhadovalo se, že na konci roku 2015 bylo již 10 tisíc zahraničních bojovníků z Evropy. (Schmid, 2015: 11)

Ochrana je další klíčovou součástí pro boj proti terorismu. Klíčovými prioritami jsou: zasazení se o zlepšení zabezpečení pasů EU (zavádění biometrie), zřízení Vízového informačního systému a druhou generaci Schengenského informačního

systemu, vypracování účinné analýzy rizik na vnějších hranicích EU prostřednictvím Frontexu, provádění společné normy v oblasti bezpečnosti civilního letectví, zabezpečování přístavů a námořní bezpečnosti, schválit evropský program na ochranu kritické infrastruktury a lépe využívat výzkumné činnosti na úrovni Evropské unie. Rovněž se musí zajistit výzkumné úsilí k rozvoji ochrany míst s koncentrací osob a jiných zranitelných cílů před teroristickými útoky. (Rada Evropské unie, 2005: 10 - 11)

Pronásledování má účel narušovat všechny teroristické činnosti, včetně náborů teroristů, financování teroristů a přístupu k útočnému materiálu. Klíčovými prioritami jsou: posilování vnitrostátní schopnosti boje proti terorismu, s ohledem na doporučení protiteroristických opatření, využívání Europolu a Eurojustu k usnadnění policejní a soudní spolupráce, rozvíjení vzájemného uznávání soudních rozhodnutí, zajišťování plného provádění a hodnocení stávajících právních předpisů, rozpracování zásady dostupnosti informací o vymáhání práva, vypořádání se s přístupem teroristů ke zbraním a výbušninám amatérsky vyrobených, chemických, biologických, radiologických a jaderných, vypořádání se s financováním terorismu, včetně zneužívání neziskového sektoru a poskytovat technickou pomoc vedoucí ke zvýšení schopnosti prioritních třetích zemí. (Rada Evropské unie, 2005: 12 - 15)

Posledním pilířem je *reakce*. Klíčovými prioritami jsou: schválení koordinačního opatření Evropské unie pro případ krize a podpůrné operativní přístupy, revidování právních předpisů o mechanismu civilní ochrany, rozvíjení hodnocení rizik ve spojení s budováním kapacit reakce na útok, zlepšení koordinace s mezinárodními organizacemi v oblasti řízení reakce na teroristické útoky a sdílet osvědčené postupy a rozvíjet přístupy k poskytování pomoci obětem teroristických činů. Evropská unie musí být v případě teroristické hrozby schopna včas řešit a uznat dopady a hrozby teroristických útoků. (Rada Evropské unie, 2005: 15 – 16)

2.3 Rozšiřování islámského terorismu

Zeměmi s nejvyšší koncentrací terorismu jsou Irák, Nigérie, Afghánistán, Pákistán a Sýrie. V současnosti zaznamenávají i další státy zvýšené úmrtí osob v důsledku

teroristických útoků. Současně Somálsko, Ukrajina, Jemen, Středoafriická republika, Jižní Súdán a Kamerun dosáhly v roce 2014 více než 500 smrtí ročně. Jedná se o nejvyšší roční přírůstek zemí s více jak 500 úmrtími za rok z 5 na 11. (Institute for Economics and Peace, 2015: 2)

2.3.1 Původ bojovníků islámských militantních organizací

Za zemi s nejvyšším počtem islámských bojovníků, kteří směřují do Iráku a Sýrie, se považuje Tunisko. Odhaduje se, že z Tuniska odcestovalo přibližně 5000 osob do řad islámských militantních organizací, z toho 500 se vrátilo zpět do Tuniska. Další zemí severní Afriky, ze kterých putují jednotlivci do řad islámských organizací, je Maroko s odhadem 1500 bojovníků a Libye s odhadem 600 bojovníků. (Institute for Economics and Peace, 2015: 46)

Odhady počtu islámských bojovníků ze západní Evropy jsou dostupné ze čtrnácti zemí, z toho dvanáct členských zemí Evropské unie. Nejvyššího počtu islámských bojovníků za rok 2015 zaznamenala Francie s odhadem 1200 bojovníků. Dalšími zeměmi byly Německo a Velká Británie, kde se odhady pohybují mezi 500 až 600 bojovníky. V případě zkoumaných zemí Španělska a Itálie se počty islámských bojovníků pohybují v nižších číslech. Pro Španělsko se odhaduje 50 až 100 a pro Itálii 80 bojovníků. (Neumann, 2015)

2.3.2 Přítomnost terorismu v Evropské unii

Z dat Europolu (2015: 9 - 10) bylo v Evropské unii v roce 2014 zatčeno 774 osob spojených s terorismem, z toho 395 osob spojených s náboženským terorismem. Z celkových 774 osob bylo 48 % zatčeno z podezření členství v teroristické organizaci, 22 % osob bylo zatčeno z důvodu cesty do konfliktních oblastí, 13 % osob zatčeno ve spojení s útoky a 9 % osob ve spojení s propagandou. V roce 2014 byly zatčeny hlavy humanitárních organizací De Humanitære Hjerter v Dánsku a Perle d'espoir ve Francii z podezření financování tzv. Islámského státu a ostatních teroristických skupin na území Sýrie a Iráku. **Graf 1** popisuje vývoj počtu zatčených osob ve spojení s náboženským terorismem na území Evropské unie mezi lety 2010 až 2014, kde je patrný rostoucí trend. Oproti roku 2013 byl nárůst zatčených osob o 45 % vyšší.

V nedávné době se přihodily dva velké teroristické útoky ve Francii v lednu 2015 na redakci Charlie Hebdo a v listopadu 2015 na několika místech Paříže. V dubnu roku 2014 byly spáchány teroristické útoky v bruselském židovském muzeu a v březnu roku 2016 na bruselském letišti a v metru. K těmto čtyřem útokům se přihlásil tzv. Islámský stát s celkovým počtem 174 mrtvých osob. Španělsko v roce 2004 postihl teroristický útok v Madridu na vlaky a Británii v roce 2005 teroristický útok na městskou hromadnou dopravu (metro a autobus). (McHugh, 2016b)

Za útoky na bruselské metro a letiště v roce 2016 byla většina odpovědných osob marockého původu s belgickým občanstvím (Krever, 2016). Za útoky ve francouzské redakci Charlie Hebdo byli zodpovědní dva bratři alžírského původu s francouzským občanstvím (Higgins a de la Baume, 2015). Loňské listopadové útoky v Paříži spáchaly osoby belgického a francouzského občanství, původem z arabských zemí, někteří přišli s uprchlickou vlnou ze Sýrie (Parlapiano, 2015).

Riziko platí i pro Německo. Islámský stát jmenoval kancléřku Angelu Merkelovou a německá letiště jako další cíle. Požadují podobné útoky, jaké byly spáchány v Bruselu. (Tomkiw, 2016)

2.4 Případová studie Itálie

2.4.1 Migrace do Itálie

Itálie se s vyšší imigrací z Afriky potýká od 90. let 20. století. V roce 2000 uzavřela Itálie dohodu s Libyí, která měla kontrolovat a tlumit terorismus, obchod s drogami a ilegální migraci. Mezi lety 2000 až 2010 byla Itálie známa nevhodnými praktikami vůči ilegálním imigrantům a mnoho nevládních organizací praktiky kritizovalo. V roce 2008 byla uzavřena přátelská dohoda mezi Itálií a Libyí, která vedla k navrácení migrantů z Itálie zpět do Libye doplněnou o výpomoc Itálie Libyi v kontrole jejich hranic. V důsledku přátelské dohody zaznamenala Itálie 50% pokles imigrace z Libye mezi lety 2008 až 2009. V roce 2011 přišla ale nová a mnohem silnější vlna migrace zapříčiněná konfliktem v Libyi a revolucí v Tunisku. Přibližně 22 000 migrantů z Afriky vyplulo k pobřeží Itálie. Vojenské síly Severoatlantické aliance a Frontexu minimálně 1500 migrantů z Afriky na lodích potopily. (Heinitz, 2013: 15 - 16)

I po pádu Muammara Kaddáfího zůstal postoj k ilegální migraci nezměněn a italská vláda podepsala v červnu 2011 Memorandum o porozumění s Národní přechodnou radou Libye o redukci ilegální imigrace a informování o pohybu migrantů. (Paoletti, 2012)

Změna přišla s prozatímní sestavenou levicovou vládou v Itálii, která se starala o nedávnou imigrační politiku. Dle Farrela (2015) v říjnu roku 2013 levicová vláda navrhla hledání uprchlíků z Afriky v moři a postarala se o dekriminizaci ilegálních imigrantů, což znamenalo automatické přijetí do přijímacích center. Problém byl s přístupem k nelegálním imigrantům. Pokud měla být použita bezpečnostní opatření a postupy legitimace imigrantů, tak stačilo, aby dotyčný odmítl. V případě Itálie se jedná zejména o muslimské imigranty mužského pohlaví ze sub-saharské Afriky.

Graf 2: *Vývoj migrace do Itálie přes Středozemní moře* ukazuje počet imigrantů, kteří připluli do Itálie po moři. Vývoj je zaznamenán od ledna roku 2014, necelé 3 měsíce po návrhu italské vlády. Za rok 2014 dle statistik United Nations High Commissioner for Refugees (2016) připlulo do Itálie po moři 170 100 migrantů. V roce 2015 připlulo 153 842, což je více jak 9% pokles. Ve vybraných letech se jedná o klesající trend. Evidentní je nárůst v měsících leden, únor a březen roku 2016 oproti stejným měsícům v roce 2014, i když se jedná o měsíce s menšími počty imigrantů v důsledku nepříznivého počasí.

Po roce 2013 lze poukázat na zvýšenou imigraci v důsledku nové imigrační politiky Itálie. V porovnání s předchozími lety byla imigrace podstatně menší (**Graf 3**). Významným rokem byl i rok 2011, kdy se zvýšila ilegální imigrace do Itálie po Arabském jaru. Nejvíce emigrujících pocházelo z Tuniska a Itálie je přes tehdejší imigrační politiku z humanitárních důvodů přijala. (Schlamp, 2010)

Státy, ze kterých v roce 2015 imigranti pocházeli, jsou z velké části chudé a slabé státy, jako je Eritrea (25,46% podíl), Somálsko (8,08% podíl) a Súdán (5,81% podíl) (**Graf 4**). Podle statistik United Nations High Commissioner for Refugees (2016) se v roce 2015 jednalo z více jak 75 % o imigranty mužského pohlaví. V případě Nigérie (14,45% podíl) lze zvážit útěk ze země z důvodu přítomnosti a intenzivního

působení Boko Haram, zejména pak odliv obyvatel z oblastí na severovýchodě Nigérie (Comolli, 2015: 1 – 2).

2.4.2 Současné riziko islámského terorismu v Itálii

V současnosti je Itálie jednou z členských zemí s vysokou úrovní pravděpodobnosti teroristického útoku islámských militantních organizací. V srpnu roku 2014 bylo vyšetřováno 5 osob podezřelých ze sympatizování a členství v islámských extrémistických skupinách. Někteří z nich byli i podezřelí z rekrutování bojovníků do Sýrie a Iráku. (Bureau of Counterterrorism, 2015: 121)

Itálie čelí zvýšenému riziku teroristických útoků islámských organizací zejména od listopadových útoků v Paříži. V listopadu roku 2015 se uskutečnila po Evropě série zatýkání osob podezřelých z členství v islámské teroristické síti Rawti Shax, která poskytovala logistickou a finanční podporu v rekrutování islámských bojovníků. Z celkového počtu 15 zatčených osob v Evropě bylo 7 osob zatčeno v Itálii. (Pianigiani, 2015)

2.4.3 Boj Itálie proti terorismu

Itálie je aktivním mezinárodním partnerem a partnerem Spojených států amerických v boji proti terorismu, vyšetřuje a stíhá podezřelé osoby z terorismu a odstraňuje buňky teroristických organizací na svém území. Zároveň je členem organizace *Global Coalition to Counter the Islamic State in Iraq and the Levant*, zaměřené proti tzv. Islámskému státu, kde se Itálie podílí na humanitárních akcích, poskytování vojenské síly a provádí nálety proti tzv. Islámskému státu. Italská soudní moc má právo vyhostit cizince za narušování veřejného pořádku, ohrožování národní bezpečnosti a náboženskou diskriminaci a zároveň kriminalizuje rekrutování bojovníků do militantních organizací. Rekrutování bojovníků je z většiny koncentrováno do severní a průmyslově rozvinutější části Itálie. V případě nelegální imigrace ze severní Afriky se podle Itálie nejedná o využití příležitosti teroristickými organizacemi, kdy by členové organizací pronikli na území Evropské unie. Po přijetí více než 150 tisíc migrantů italské úřady nezaznamenaly žádné návraty bojovníků spojených s terorismem ze zahraničí. I přes to se italské úřady stále obávají vysokého rizika mezinárodního terorismu vzhledem k narůstající nebezpečné situaci v Libyi po Arabském jaru. Itálie

bojuje i proti financování teroristických organizací. Italská justiční a finanční policie (Guardia di Finanza) vyšetřuje a zamrzává účty osob a organizací financujících terorismus. Provádí protiteroristické operace a sleduje a přerušuje finanční transfery proudící teroristickým organizacím. Ministerstvo spravedlnosti financuje antiradikalizační programy ve věznicích, ve kterých se nachází osoby odsouzené ve spojení s terorismem. Vyslaní agenti pak pracují ve věznicích na de-radikalizaci osob. (Bureau of Counterterrorism, 2015: 118 - 122)

2.5 Případová studie Španělsko

2.5.1 Migrace do Španělska

Španělsko se potýká s velkým přílivem migrantů zejména z Afriky, ať už legálních či ilegálních, a zaznamenává značný problém právě s touto skupinou. Vnitřní faktory, které migraci do Španělska ovlivňují, jsou především: hospodářská výkonnost Španělska, přítomnost komunity migrantů, „legalizace“ nelegální migrace a přítomnost šedé ekonomiky, která napomáhá některým imigrantům dosáhnout pracovního uplatnění. Španělsko se doposud snažilo migraci z Afriky omezovat. V roce 1993 začala stavba plotů kolem Ceuty a v roce 1996 kolem Melilly, ovšem i přes zlepšení kontroly a zabezpečení pomocí detektorů pohybu, kamerami a ochrany španělského pobřeží nebyla snaha migrantů omezena, a pokud je ilegální imigrant zadržen, je většinou propuštěn na svobodu na Španělském území, kde se začlení do šedého sektoru. (Hrabálek, 2006: 166 - 171). Obvod hranic enklávy Ceuta je 28 kilometrů, z toho 8 kilometrů sdílí s Marokem. Melilla se svými celkovými hranicemi 20 km sdílí s Marokem 11 kilometrů hranic. (Pinos, 2009: 13)

Mezi lety 2000 až 2009 narostl počet obyvatel narozených mimo Španělsko z 1,5 miliónů na 6,5 miliónů. Obecně se nejednalo z pohledu Španělska i rodilých obyvatel o problém, protože bylo nutné navýšit kapacity produktivních lidí. Ve Španělsku navíc nemají pravicové, protiimigrační strany či hnutí takovou moc, jako levicové, proimigrační strany. (Arango, 2013: 6 - 7)

Hrabálek (2006: 174 – 175) již v roce 2006 předpovídal, že otázka ilegální imigrace bude problémem i v budoucnu. Arango (2013: 11 - 12) představuje jako

selhání příznivého přístupu k imigraci teroristické útoky v Madridu v roce 2004. Španělsko se tehdy nezachovalo jako například Spojené státy americké a imigraci převážně neodsuzovalo jako problém, přičemž evidentním problémem byla ilegální imigrace z Maroka, která zapříčinila vstup marockých islamistů na španělskou půdu.

Migrace do Španělska neprobíhá pouze přes enklávy v Maroku, ale i přes Středozemní moře. V porovnání s Itálií se počty imigrantů pohybují ve stovkách až výjimečně v tisících za měsíc (**Graf 5**). I v případě Španělska je viditelný nárůst imigrantů v měsících leden, únor a březen v roce 2016 oproti roku 2014. Největší vlna přišla v srpnu 2014, kdy se během tří dnů k pobřeží Španělska doplavilo skoro 1000 migrantů z Afriky. Mnoho migrantů pochází ze sub-saharské Afriky. V Maroku se usídlí v dočasných táborech a potom se snaží dostat do Evropy přes ploty enkláv, nebo přes Středozemní moře. V srpnu 2014 se skupiny migrantů v důsledku příznivého počasí pokusily přelout Gibraltar v lodích. (Kassam, 2014)

V roce 2015 žádná větší vlna, která by se podobala srpnu roku 2014, nenastala. Celkový počet migrantů byl ale v roce 2015 o 60 osob vyšší než v roce 2014. V roce 2015 připlulo do Španělska 4408 migrantů. V tomto roce se jednalo hlavně o imigranty (**Graf 6**) z Alžírsko (23,14 %), Guinei (14,54 %), Kamerunu (13,68 %) a Maroka (13,45 %). Z více jak 36 % se jedná o imigranty ze severní Afriky. (United Nations High Commissioner for Refugees, 2016)

2.5.2 Současné riziko islámského terorismu ve Španělsku

Jeden z největších teroristických útoků Evropy zažili lidé v Madridu dne 11. března 2004. Při útocích bylo 191 osob zabito a přes 1800 osob zraněno. Útoky se přisuzují teroristické organizaci al-Qaida. Většina podezřelých osob z útoku pocházela z arabských zemí, zejména ze severní Afriky. Hlavní dopadenou osobou, podezřelou z organizace útoků, byl Egyptan Rabei Osman Sayed Ahmed. K útokům se ale nepřiznal. (Wilkinson a Mateo-Yanguas, 2007)

Radikální muslimové ve Španělsku nedávno zahájili internetovou kampaň, kde prostřednictvím sociálních médií podporují tzv. Islámský stát. Cílemd tzv. Islámského státu je dobytí území, která kdysi patřila kalifátu. V případě Španělska se jedná o území

Al-Andalus, které se rozkládá na většině území Španělska, Portugalska a součástí je i část jihu Francie. (Kern, 2014)

Podle dat Europolu (2015: 19 - 20) bylo v roce 2014 zatčeno 34 osob spojených s náboženským terorismem. Většina zatčených osob byla podezřelá z rekrutování do zahraničních teroristických organizací a sítí, především do konfliktních oblastí Sýrie, Iráku a Mali.

2.5.3 Boj Španělska proti terorismu

Španělsko, stejně jako Itálie, je členem organizace *Global Coalition to Counter the Islamic State in Iraq and the Levant*, zaměřené proti tzv. Islámskému státu. Podílí se na tréninkových misích v Iráku a aktivně vylepšuje právní rámec pro vyšší efektivnost zabraňování přesunů osob ze Španělska do konfliktních zón. Policejní složky sdílí s civilní stráží odpovědnost za protiteroristické operace a spolupracují se Spojenými státy americkými v boji proti terorismu. Španělská policie spolupracovala s marockou policií prostřednictvím operací, které jsou vedeny proti teroristickým sítím, a spolupracovali v zatýkání osob podezřelých z terorismu v Maroku, enklávách Ceuta a Melilla, v Madridu a Barceloně. V roce 2013 zlepšilo Španělsko kybernetickou bezpečnost k ochraně kritických informací proti kybernetickému terorismu. Dopravní bezpečnost zlepšilo implementací systému čtení pasů biometrickými daty a rozmístěním detekčních zařízení stopující výbušniny na největší španělská letiště. Španělsko má současně vybudovaný silný systém proti praní špinavých peněz a financování teroristických organizací a systém prevence radikalizace ve věznicích. Spolu s Portugalskem, Francií, Itálií, Maltou, Mauritánií, Alžírskem, Marokem, Tuniskem a Libyí je Španělsko součástí skupiny 5 + 5, kde jsou sdíleny informace a diskutovány operace proti islámským extrémistům. (Bureau of Counterterrorism, 2015: 142 - 144)

3 NÁVRHOVÁ ČÁST

3.1 Vnitřní ochrana Evropské unie před islámským terorismem

Vzhledem k nárůstu ilegální imigrace do Evropské unie, a tím zvýšeného rizika průniku členů islámských teroristických buněk, je nutné zvýšit ochranu uvnitř Společenství. Zvýšená ochrana Evropské unie nastává až v době nejvyššího rizika (po teroristickém útoku). Musí být nastaven efektivní plán členských států v ochraně kritické infrastruktury a míst s vysokou koncentrací osob. Implementací dokonalejších bezpečnostních systémů: modernější kamerové systémy, policejní a vojenské hlídky (popřípadě hlídky a kontroly pověřenými osobami či firmami nabízející tyto služby) v kritických místech a detektory kovů a výbušnin, se docílí zvýšené bezpečnostní úrovně daných míst.

Snadnějším cílem se stává zejména železniční doprava, protože se kromě letišť, která jsou již zabezpečena, jedná o další formu dopravy s vysokou koncentrací osob. Zavedením kontrol osob a zavazadel před vstupem do dopravního prostředku delších, frekventovaných cest železniční dopravy se sníží riziko teroristického útoku pro tuto oblast. Městská hromadná doprava může být dalším pravděpodobným cílem. Jedná se o další formu frekventované dopravy s vysokým počtem osob. U městské hromadné dopravy je ale zabezpečení příliš složité a nákladné, protože je zde několik faktorů, které mohou formy zabezpečení zkomplikovat: vysoký počet zastávek, intenzita provozu, vysoký počet dopravních prostředků, vysoký počet cestujících a nepravidelná změna cestujících v krátkém časovém intervalu, což snižuje kontrolu nad daným objektem, a tím se zvyšuje riziko teroristického činu. Zde by bylo možné zavést namátkovou kontrolu, kterou by prováděli zaměstnanci dopravního podniku a městská policie v podobě kontroly cestujících, zavazadel cestujících a následně celého vozu.

Ačkoliv jsou teroristické útoky v současnosti na rozdílné druhy dopravních systémů málo pravděpodobné, stále se jedná o potenciální cíl teroristických skupin vzhledem ke škodě, kterou útok způsobí. Zavedením zvýšené ochrany se docílí alespoň zvýšeného psychologického faktoru, kdy bude na potenciální útočníky vyvíjen nátlak kontrol, což může zamezit potenciální útok a tím se pilíř ochrany propojí s pilířem

předcházení. Na úkor navýšení bezpečnostní úrovně Evropské unie, prostřednictvím důkladnějších kontrol osob a zavazadel, se ale sníží svoboda osob žijících na území Evropské unie. Implementací kontrol se po určitou dobu zvýší strach a obavy občanů Evropské unie, protože závratná změna bezpečnosti kritických míst prokáže přítomnost rizika. Pokud kontroly budou fungovat a riziko se sníží, negativní nálady se změň v jistotu a bezpečnost daného místa, čímž se bude bezpečnostní dilema uvnitř Společenství postupně vyrovnávat. Opatření jsou realizovatelná pro členské státy Evropské unie, které byly postihnuty teroristickým útokem, nebo je riziko islámského teroristického útoku vysoké. Především se jedná o Francii, Německo, Velkou Británii, Belgii a zkoumané země Španělsko a Itálii. Ostatní státy Evropské unie by tato opatření využívat nemusely.

3.2 Boj Itálie a Španělska proti islámskému extremismu a terorismu

Pro Itálii je patrný nárůst imigrace v prvních třech měsících roku 2016 oproti předchozímu analyzovanému období. Lze předpovídat celkovou vyšší ilegální imigraci přes Středozemní moře. Důležité je pokračovat ve spolupráci se zeměmi severní Afriky, pro Itálii zejména s Tuniskem a Libyí, odkud pochází velká část islámských bojovníků v konfliktních oblastech, kteří mohou být potenciálně odpovědní za teroristický čin. Spolupráci se musí prvotně docílit důkladnější ochrany pobřeží států severní Afriky a i jihu Itálie.

Spolupráce se zeměmi severní Afriky platí i pro Španělsko. V případě Španělska se jedná o spolupráci s Marokem, odkud pochází většina ilegálních imigrantů Španělska. Nejen v okolí enkláv, ale i na marockém pobřeží je nutností docílit důkladnější ochrany, popřípadě hraniční kontroly. Enklávy již disponují alespoň základními opatřeními proti ilegální imigraci. Ochrana pobřeží bude v případě Španělska podstatná i na vlastním území a to v jižní části, nejbliže k severní Africe. Navrhované bezpečnostní systémy se kromě jižního pobřeží týkají měst Madrid a Barcelona, kde již bylo vypátráno a zatčeno několik podezřelých osob spojených s islámským terorismem.

3.2.1 Spolupráce Itálie a Španělska se státy severní Afriky

Itálie a Španělsko by ve spolupráci s Marokem, Tuniskem a Libyí vybudovaly u pobřeží severní Afriky, popřípadě i u jižního pobřeží Itálie a Španělska, detenční zařízení, která by vytvořila prostor pro dočasný pobyt a tím odlehčila nátlak na členské státy Evropské unie. Pobřežní patroly by omezily přepravu migrantů z Afriky a následně je převáděly do detenčních zařízení. Zde by byla vhodná i spolupráce států s neziskovými organizacemi, které by prostřednictvím dobrovolníků zajistily personál detenčních zařízení. Do zařízení by byly přiváděny i osoby, které se pokusily o nelegální vstup na území Evropské unie, přeplavením Středozemního moře či násilným vniknutím do enkláv.

Při přijetí do zařízení by byly osoby identifikovány a v případě, že by nevlastnily žádný doklad sloužící k identifikaci, v zařízení by jim byl vyhotoven nový, prozatímní doklad pro další možnou legitimaci. Osoby, u kterých se prokáže, že prochají před konfliktem či politickým pronásledováním, by byly předány na projednání úřadům států, do kterých prochají. Osoby, u kterých se neprokáže prochání před konfliktem či politickým pronásledováním, budou drženy v detenčním zařízení po dobu, dokud stát, ve kterém se nachází, neprovede deportaci do země původu. Zamezila by se tak ilegální imigrace do Itálie a Španělska, tím snížilo riziko proniknutí členů islámských teroristických skupin do Evropské unie a snížil by se i nátlak na země severní Afriky, které spolupracují se státy jižní hranice Evropské unie.

3.2.2 De-radikalizace ve věznicích

De-radikalizace osob odsouzených z terorismu ve věznicích je vhodným přístupem předcházení islámskému extremismu. Problémem je ale situování osob usvědčených z terorismu do specifických věznic, aby de-radikalizační proces probíhal uceleněji a nenákladně. Lepším řešením z hlediska prevence by bylo odsouzené rozdělit do všech věznic po celém území jak Itálie, tak Španělska, aby se přerušil kontakt mezi jednotlivci i skupinami.

Důležitým aspektem je i zlepšení podmínek věznic (modernizace ve vzdělávání vězňů a proces začleňování vězňů do společnosti po skončení trestu). De-radikalizační proces, v kombinaci s narušenou komunikací členů a sympatizantů teroristických

organizací a zlepšeným, příjemnějším prostředím věznic, by byl mnohem rychlejší a efektivnější, nicméně nákladnější. Později by se nová forma de-radikalizačního procesu ve věznicích rozšířila do celé Evropské unie, kdy by státy spolupracovaly mezi sebou a vězně odsouzené za terorismus by přepravovaly do všech věznic v Evropské unii, čímž by se účinněji narušila jakákoliv komunikace.

Závěr

Cílem práce bylo navrhnout změny politik a opatření Evropské unie, včetně prevence v oblasti bezpečnosti vyvolaných změnou hrozeb a rizik prostřednictvím analýzy při implementaci preventivních opatření Evropské unie, vedoucí k zajištění stability v novém bezpečnostním dilematu a změně bezpečnostní úrovně na území členských států. Byly analyzovány hrozby a z nich plynoucí rizika islámského terorismu směřující k eliminaci teroristických útoků islámských fundamentalistických skupin. Výzkumnou otázkou bylo, zda jsou přijaté procesy a implementace politik Evropské unie dostatečné k udržení stability a eliminaci rizik při zabezpečení jižní hranice Evropské unie před islámským fundamentalismem.

Europol zatknul mnoho osob podezřelých z náboženského terorismu. V roce 2015 byla realizována po Evropské unii série zatýkání, která po dlouholetém pátrání předvedla před soud osoby spojené s radikalizací a náborem islámských bojovníků. Rovněž byly vypátrány humanitární organizace ve Francii a Dánsku, které finančně podporovaly islámské teroristické organizace. Státy Evropské unie modernizují v oblasti kybernetické bezpečnosti. Itálie i Španělsko spolupracují se zeměmi severní Afriky v eliminaci teroristických sítí. V Itálii a ve Španělsku probíhají de-radikalizační procesy ve věznicích. I přes uskutečněné teroristické útoky má Evropská unie dostatečnou vnitřní bezpečnost. Oproti tomu ale zaostává v imigrační politice, kde s imigrační vlnou riskuje příliv členů islámských teroristických organizací, zejména z Maroka, Tuniska, Libye a států sub-saharské Afriky, a návraty zahraničních bojovníků z konfliktních oblastí do Evropské unie. Tisíce osob, které jsou občany států Evropské unie, odcestovaly do konfliktních oblastí Sýrie a Iráku a existuje pravděpodobnost jejich návratu. Až desetina zahraničních bojovníků, kteří se vrátí z konfliktních oblastí, se uchýlí k teroristickému činu. Do situace vstupuje i tzv. Islámský stát, který má členy a sympatizanty v mnoha zemích. Evropská unie se tak vystavuje vysokému riziku v oblasti islámského terorismu.

V návrhové části byla doporučena opatření, která by snížila riziko islámského terorismu v Evropské unii a zvýšila bezpečnostní úroveň. Hlavním opatřením je zajištění vnitřní ochrany Evropské unie prostřednictvím zabezpečení a kontrol kritické

infrastruktury a míst s vysokou koncentrací osob, s důrazem na železniční a městskou hromadnou dopravu. Opatření by ale snížilo svobodu občanů Evropské unie a tím změnilo bezpečnostní dilema. Dalším opatřením, na základě případových studií Itálie a Španělska, je kontrola imigrace do Evropské unie ve spolupráci s Marokem, Tuniskem a Libyí, prostřednictvím pobřežních patrol a detenčních zařízení, které by sloužily jako dočasné zázemí a místo pro dočasnou legitimaci v případě uznání azylu. Vhodným opatřením je i pokračování a následná inovace de-radikalizace osob ve věznicích.

Zdroje

ANSORG, Nadine. How Does Militant Violence Diffuse in Regions? Regional Conflict Systems in International Relations and Peace and Conflict Studies. *International Journal of Conflict and Violence* [online]. Berlin, 2011, 5(1), 173 – 187 [cit. 2016-04-27]. ISSN 1864-1385. Dostupné z:

http://www.ijcv.org/index.php/ijcv/article/viewFile/112/pdf_43

ARANGO, Joaquín. *Exceptional in Europe? Spain's Experience with Immigration and Integration* [online]. Washington, DC: Migration Policy Institute, 2013 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: <http://www.migrationpolicy.org/research/exceptional-europe-spains-experience-immigration-and-integration>

BOFFEY, Daniel. Boko Haram declares allegiance to Islamic State. In: *The Guardian* [online]. 2015 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z:

<http://www.theguardian.com/world/2015/mar/07/boko-haram-suicide-bombers-50-dead-maiduguri>

BRZYBOHATÝ, Marian. *Terorismus*. Vyd. 1. Praha: Police History, 1999. 141 s. ISBN 80-902670-1-7.

BUNZEL, Cole. *From Paper State to Caliphate: The Ideology of the Islamic State* [online]. The Brookings Institution: Center for Middle East Policy, 2015 [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2015/03/ideology-of-islamic-state-bunzel/the-ideology-of-the-islamic-state.pdf>

BUREAU OF COUNTERTERRORISM. *Country Reports on Terrorism 2014* [online]. Washington, DC: United States Department of State, 2015 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://www.state.gov/documents/organization/239631.pdf>

BUZAN, Barry; Ole WAEVER a Jaap de WILDE. *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. Vyd. 1. Brno: Centrum strategických studií, 2005, 267 s. ISBN 80-903333-6-2.

CAMPBELL, John. Boko Haram: origins, challenges and responses. In: *Norwegian Peacebuilding Resource Centre* [online]. 2014 [cit. 2016-04-29]. 4 s. Dostupné z:

http://www.peacebuilding.no/var/ezflow_site/storage/original/application/5cf0ebc94fb36d66309681cda24664f9.pdf

CEJP, Martin. Organised crime in the Czech Republic in 2006 compared with developments between 1993 and 2005. In: *Trends in Organized Crime* [online]. 2009, **12**(1), 30-58 [cit. 2016-04-26]. ISSN 1084-4791. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s12117-008-9044-y>

COMOLLI, Virginia. *Boko Haram: Nigeria's Islamist insurgency*. London: Hurst & Company, 2015. 256 s. ISBN 978-184904-491-2

CONRY, Barbara. The Futility of U.S. Intervention in Regional Conflicts. *Policy Analysis No. 209* [online]. Washington, D. C.: Cato Institute, 1994. 10 s. [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://object.cato.org/sites/cato.org/files/pubs/pdf/pa209.pdf>

ČADIL, Jan. *Regionální ekonomie: teorie a aplikace*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckova edice ekonomie. 176 s. ISBN 978-80-7400-191-8.

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - AVIS, 2006, 303 s. ISBN 80-7278-326-2.

EUROPEAN POLICE OFFICE. *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2015* [online]. 2015. Hague: European police office, 2015 [cit. 2016-04-30]. 52 s. ISBN 978-92-95200-56-2. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015>

EUROPEAN POLICE OFFICE. Number of suspects arrested for religiously inspired terrorism 2010 to 2014 [graf]. In: *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2015* [online]. 2015. Hague: European police office, 2015 [cit. 2016-04-30]. s. 19. ISBN 978-92-95200-56-2. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015>

EUROPEAN POLICE OFFICE. Operation Blue Amber against organized crime results in nearly 900 arrests in 2015. In: *European Union Terrorism Situation and Trend*

Report 2015 [online]. In: Hague, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.europol.europa.eu/content/operation-blue-amber-against-organised-crime-results-nearly-900-arrests-2015>

EUROSTAT. *Migration and migrant population statistics* [online]. 2015 [cit. 2016-02-11]. ISSN 2443-8219. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics&oldid=244940

FARRELL, Nicholas. Welcome to Italy: this is what a real immigration crisis looks like. *The Spectator* [online]. 2015 [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://www.spectator.co.uk/2015/06/the-invasion-of-italy/>

FIALA, Petr (ed.). *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 303 s. ISBN 80-210-1798-8.

FRANK, Libor. Bezpečnostní výzvy pro Evropskou unii a determinanty její akceschopnosti. In: ZÁVĚŠICKÝ, Jan (ed.): *Evropská unie a její bezpečnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 9 - 21. ISBN 80-210-4172-2.

GENERÁLNÍ SEKRETARIÁT RADY. *Evropská bezpečnostní strategie: Bezpečná Evropa v lepším světě* [online]. Brusel: Rada Evropské unie, 2009 [cit. 2016-02-09]. Dostupné z:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC7809568CSC.pdf

HEINITZ, Amir. Migration and Security in the Eastern Mediterranean. In: GYA, Giji (ed.): *Migration and the Security Sector Paper Series* [online]. Brusel: DCAF Brussels, 2013, s. 35 [cit. 2016-04-10]. ISBN 978-92-9222-276-5. Dostupné z:

<http://www.dcaf.ch/Publications/Migration-and-Security-in-the-Eastern-Mediterranean>

HIGGINS, Andrew a Maïa DE LA BAUME. Two Brothers Suspected in Killings Were Known to French Intelligence Services. In: *The New York Times* [online]. Paris, 2015 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2015/01/08/world/two-brothers-suspected-in-killings-were-known-to-french-intelligence-services.html?_r=0

HON, Zdeněk. Chemický terorismus. *Fakulta biomedicínského inženýrství* [online]. Praha: Fakulta biomedicínského inženýrství. České vysoké učení technické v Praze, 2013 [cit. 2015-12-04]. 4 s. Dostupné z:

<https://www.fbmi.cvut.cz/files/predmety/4594/public/CHEMICK%C3%9D%20TERORISMUS.pdf>

HRABÁLEK, Martin. Ilegální migrace a ochrana hranic EU: případová studie Španělska. In: ZÁVĚŠICKÝ, Jan (ed.): *Evropská unie a její bezpečnost*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 165 - 176. ISBN 80-210-4172-2.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 183 s. ISBN 978-80-7367-098-6.

CHMELÍK, Jan. *Extremismus*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 425 s. ISBN 978-80-7380-376-6.

CHOTHIA, Farouk. Who are Nigeria's Boko Haram Islamists? In: *BBC* [online]. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-13809501>

INSTITUTE FOR ECONOMICS AND PEACE. Global Terrorism Index 2015. In: *Institute for Economics and Peace* [online]. New York: Institute for Economics and Peace, 2015 [cit. 2016-04-30]. 111 s. ISBN: 978-0-9942456-4-9. Dostupné z: <http://economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2015/11/Global-Terrorism-Index-2015.pdf>

ISTITUTO PER LO STUDIO DELLA MULTIETNICITÀ. Irregolari e sbarchi in Europa e in Italia – Presenze [graf]. In: *Istituto per lo Studio della Multieticità* [online]. Milano, 2015 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.ismu.org/irregolari-e-sbarchi-presenze/>

JACKSON, Richard. Regime Security. In: COLLINS, Alan (ed.). *Contemporary security studies*. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2013, 162 – 175. ISBN 978-0-19-969477-8.

JANDOUREK, Jan. *Vzestup a pád moderního ateismu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 108 s. ISBN 978-80-247-2981-7.

JANOŮŠEK, Michal. Kyberterrorismus: terorismus informační společnosti. In: *Obrana a strategie* [online]. 2006, 2/2006, [cit. 2016-05-05]. Dostupný z: <http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=6513%3E>

JERVIS, Robert. Cooperation Under the Security Dilemma. *World Politics*. Johns Hopkins University Press, 1978, 30(2), 167-214.

Konvence o právech a povinnostech států. Montevideo. 1933. 165 LNTS 19; 49 Stat 3097. Dostupné z:

<https://www.ilsa.org/jessup/jessup15/Montevideo%20Convention.pdf>

KASSAM, Ashifa. African migrants attempt sea crossing through strait of Gibraltar. In: *The Guardian*[online]. Madrid, 2014 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z:

<http://www.theguardian.com/world/2014/aug/12/afrian-migrants-sea-crossing-strait-gibraltar-spain>

KERN, Soeren. Islamic State: "We Will Take Spain Back". In: *Gatestone Institute* [online]. 2016 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z:

<http://www.gatestoneinstitute.org/4616/islamic-state-spain>

KRČÍLEK, Pavel. Místa koncentrace velkého počtu osob z hlediska jejich bezpečnosti aneb koncept „crowded places“ a jeho praktické využití. In: BALABÁN, Miloš. *Trendy, rizika a scénáře bezpečnostního vývoje ve světě, Evropě a ČR – dopady na bezpečnostní politiku a bezpečnostní systém ČR* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2012, 2015-11-23, s. 89-102 [cit. 2015-11-23]. ISSN 1803-635X. Dostupné z:

http://sbp.fsv.cuni.cz/SBP-254-version1-xwp_18.pdf

KREVER, Mick, Catherine E. SHOICHET a Greg BOTELHO. 6 detained in raids in Belgium. In: *CNN* [online]. 2016 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z:

<http://edition.cnn.com/2016/03/24/europe/brussels-investigation/>

LIPKA, Michael. Muslims and Islam: Key findings in the U.S. and around the world. In: *Pew Research Center* [online]. Washington, DC, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/12/07/muslims-and-islam-key-findings-in-the-u-s-and-around-the-world/>

MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013. ISBN 978-80-86855-95-0.

MAREŠ, Miroslav. Bezpečnost. In: ZEMAN, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie. Výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova Univerzita v Brně,

Mezinárodní politologický ústav, Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně. 2002. s. 11 - 13. ISBN 80-210-3037-2

MAREŠ, Miroslav a Petr ZEMAN. Úvod do pojetí bezpečnostních hrozeb. In: SMOLÍK, Josef; ŠMÍD, Tomáš a kol. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010, s. 9 - 19. ISBN 978-80-210-5288-8.

MCHUGH, Jess. Europe Terrorist Attacks 2016: Timeline Of Bombings And Terror Threats Before Brussels. In: *International Business Times* [online]. 2016 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.com/europe-terrorist-attacks-2016-timeline-bombings-terror-threats-brussels-2341851>

NEUMANN, Peter R. Foreign fighter total in Syria/Iraq now exceeds 20,000; surpasses Afghanistan conflict in the 1980s. In: *The International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence*[online]. London: King's College London, 2015 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://icsr.info/2015/01/foreign-fighter-total-syriairaq-now-exceeds-20000-surpasses-afghanistan-conflict-1980s/>

ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Strategie České republiky pro boj proti terorismu: od r. 2013*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2013, 30 s. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/3-nap-2013-material-pdf.aspx>.

OTŘÍŠAL, Pavel, Vnímání bezpečnostních hrozeb v oblasti CBRN – historie a výzvy, *Vojenské rozhledy*, 2013, roč. 22 (54), č. 1, s. 46-64, ISSN 2010-3292. Dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/vnimani-bezpecnostnich-hrozeb-v-oblasti-cbrn-historie-a-vyzvy>

PAOLETTI, Emanuela. Migration Agreements between Italy and North Africa: Domestic Imperatives versus International Norms. In: *Middle East Institute* [online]. 2012 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z: <http://www.mei.edu/content/migration-agreements-between-italy-and-north-africa-domestic-imperatives-versus>

PARLAPIANO, Alicia a kol. Unraveling the Connections Among the Paris Attackers. In: *The New York Times* [online]. Paris, 2015 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z:

<http://www.nytimes.com/interactive/2015/11/15/world/europe/manhunt-for-paris-attackers.html>

PHILLIPS, James a Brooke BRANSON. The Growing Threat of ISIS Unleashing a Weapon of Mass Destruction. In: *The Daily Signal* [online]. 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://dailysignal.com/2016/02/19/the-growing-threat-of-isis-unleashing-a-weapon-of-mass-destruction/>

PIANIGIANI, Gaia. Coordinated European Raids Target Ring Supporting Terrorist Groups. In: *The New York Times* [online]. Rome, 2015 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2015/11/13/world/europe/european-raids-terrorism.html>

PIKNA, Bohumil. Bezpečnostní politika Evropské unie (na pozadí bezpečnosti globální). In: *Policejní akademie České republiky v Praze* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2007 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: http://www.polac.cz/eu/bp_eu.pdf

PINOS, Jaume Castan. Building Fortress Europe? Schengen and the Cases of Ceuta and Melilla. In: *Queen's University Belfast* [online]. Belfast: Centre for International Border Research, 2009 [cit. 2016-04-24]. 29 s. Dostupné z: <https://www.qub.ac.uk/research-centres/CentreforInternationalBordersResearch/Publications/WorkingPapers/CIBRWorkingPapers/Filetoupload,174398,en.pdf>

POTMĚŠIL, Jan. *Šarīa: úvod do islámského práva*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. 219 s. ISBN 978-80-247-4379-0.

RODGERS, Lucy a kol. Syria: The story of the conflict. In: *BBC* [online]. BBC, 2016 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868>

ROTBURG, Robert I. Failed states, Collapsed states, Weak states: Causes and Indicators. In: ROTBERG, Robert I. (ed.). *State failure and state weakness in a time of terror*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, 2003. ISBN 0-8157-7573-3.

RADA EVROPSKÉ UNIE. *Společný postoj Rady ze dne 27. prosince 2001 o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorismu (2001/931/SZBP)*. Úřední věstník L 344, 28/12/2001., s. 93 - 96. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001E0931:CS:HTML>.

RADA EVROPSKÉ UNIE. *Strategie Evropské unie pro boj proti terorismu*

(14469/4/05 REV 4). 30/11/2005. 17 s. Dostupné z:

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?f=ST+14469+2005+REV+4&l=cs>

SAHA, Santosh C. *Religious fundamentalism in the contemporary world: critical social and political issues*. Lanham, Md.: Lexington Books, 2004. 334 s. ISBN 978-0-7391-0760-7

SCHLAMP, Hans-Jürgen. Mass Immigration from Tunisia: Italy Seeks to Pass Problem on to EU Partners. In: *Spiegel Online* [online]. Italy, 2011 [cit. 2016-04-30]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/europe/mass-immigration-from-tunisia-italy-seeks-to-pass-problem-on-to-eu-partners-a-755858.html>

SCHMID, Alex P. Foreign (Terrorist) Fighter Estimates: Conceptual and Data Issues. In: *International Centre for Counter-Terrorism* [online]. Hague: International Centre for Counter-Terrorism, 2015 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://icct.nl/wp-content/uploads/2015/10/ICCT-Schmid-Foreign-Terrorist-Fighter-Estimates-Conceptual-and-Data-Issues-October20152.pdf>

SKOKAN, Ladislav. O geografické regionalizaci a „učení o zemích“ a regionech ve školské (ale nejen školské) geografii. In JERÁBEK, Milan a Jana PEŠTOVÁ (eds.). *Regionalizace České republiky: formování regionů, jejich funkce, význam pro začleňování do evropského prostoru: sborník referátů z mezinárodní konference*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně - Ústí nad Labem, 1999. s. 24. ISBN 80-7044-257-3.

STEJSKAL, Libor. *Rozšiřování konceptu bezpečnosti*. Pražské sociálně vědní studie: Veřejná politika a prognostika PPF-021 [online]. Praha: Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova, 2006, č. 21, s. 1-24 [cit. 2013-04-10]. ISSN 1801-5999. Dostupné z: <http://publication.fsv.cuni.cz/publication.php?id=2494>

STEPHEN, Chris. Five years after Gaddafi, Libya torn by civil war and battles with Isis. In: *The Guardian*[online]. Tunis, 2016 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2016/feb/16/libya-gaddafi-arab-spring-civil-war-islamic-state>

TANG, Shiping. The Security Dilemma: A Conceptual Analysis. *Security Studies* [online]. 2009, **18**(3), 587-623 [cit. 2016-02-12]. ISSN 0963-6412. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09636410903133050>

TAYLOR, Miles, Nicole TISDALE a kol. Final report of the task force on combating terrorist and foreign fighter travel. In: *Homeland Security Committee* [online]. Homeland Security Committee, 2015 [cit. 2016-05-11]. Dostupné z: <https://homeland.house.gov/wp-content/uploads/2015/09/TaskForceFinalReport.pdf>

THE FUND FOR PEACE. Fragile states index 2015. In: *The Fund for Peace* [online]. The Fund for Peace, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/rankings-2015>

THE FUND FOR PEACE. Fragile states index 2015 [tabulka]. In: *The Fund for Peace* [online]. The Fund for Peace, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <http://fsi.fundforpeace.org/rankings-2015>

THIM, Michal. *Zbraně hromadného ničení a mezinárodní právo* [online]. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2006 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/wp-content/uploads/2015/11/Zbran%C4%9B-hromadn%C3%A9ho-ni%C4%8Den%C3%AD-a-mezin%C3%A1rodn%C3%AD-pr%C3%A1vo.pdf>

TOMKIW, Lydia. ISIS To Attack Germany? Islamic State Lists German Targets For Brussels-Style Terrorism. In: *International Business Times* [online]. 2016 [cit. 2016-05-07]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.com/isis-attack-germany-islamic-state-lists-german-targets-brussels-style-terrorism-2346404>

UHRMACHER, Kevin a Mary Beth SHERIDAN. The brutal toll of Boko Haram's attacks on civilians. In: *The Washington Post* [online]. Washington, DC, 2016 [cit. 2016-05-12]. Dostupné z: <https://www.washingtonpost.com/graphics/world/nigeria-boko-haram/>

UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES. Refugees/Migrants Emergency Response – Mediterranean [graf]. In: *UNHCR The UN Refugee Agency* [online]. 2016 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto*. New York: United Nations. 2004. Dostupné z:

<https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised->

[crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf](https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf)

WEIMANN, Gabriel. Cyberterrorism: The Sum of All Fears? *Studies in Conflict & Terrorism* [online]. Washington, DC: Taylor & Francis Group, 2005, **28**(2), 129-149 [cit. 2016-05-05]. ISSN 1521-0731. Dostupné z:

<https://www.princeton.edu/~ppns/Docs/State%20Security/Cyberterrorism%20-%20sum%20of%20all%20fears.pdf>

WILKINSON, Tracy a Cristina MATEO-YANGUAS. Trial begins in Madrid train bombings. In: *The Baltimore Sun* [online]. 2007 [cit. 2016-05-06]. Dostupné z: http://articles.baltimoresun.com/2007-02-16/news/0702160399_1_madrid-ahmed-spain

ZEMAN, Petr. Hrozba a riziko. In: ZEMAN, Petr (ed.): *Česká bezpečnostní terminologie. Výklad základních pojmů*. Brno: Masarykova Univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně. 2002. s. 85 – 96. ISBN 80-210-3037-2

Přílohy

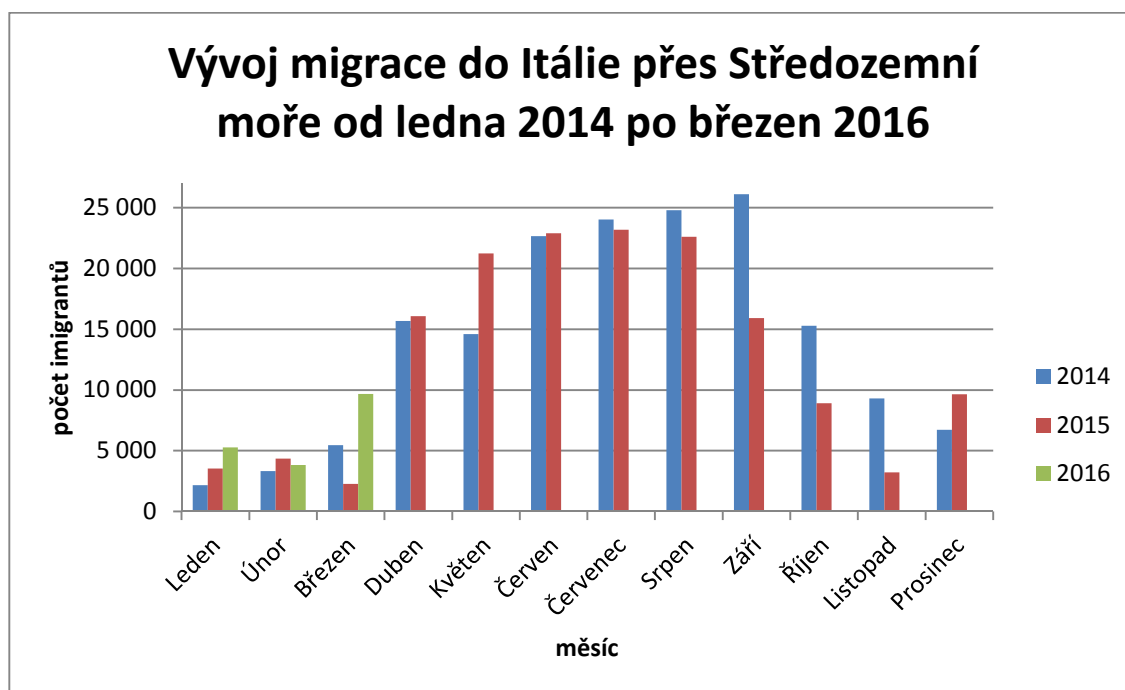
Tabulka 1: Vybrané státy v indexu nestability (*Fragile State Index*) za rok 2015

Pořadí	Stát	Index nestability	Pořadí	Stát	Index nestability
1	Jižní Súdán	114,5	16	Zimbabwe	100,0
2	Somálsko	114,0	17	Guinea Bissau	99,9
3	Středoafriická republika	111,9	18	Burundi	98,1
4	Súdán	110,8	19	Niger	97,8
5	Konžská republika	109,7	20	Etiopie	97,5
6	Čad	108,4	21	Keňa	97,4
7	Jemen	108,1	22	Libérie	97,3
8	Sýrie	107,9	23	Uganda	97,0
9	Afghánistán	107,9	24	Eritrea	96,9
10	Guinea	104,9	25	Libye	95,3
11	Haiti	104,5	26	Mauritánie	94,9
12	Irák	104,5	27	Myanmar	94,7
13	Pákistán	102,9	28	Kamerun	94,3
14	Nigérie	102,4	29	Severní Korea	93,8
15	Pobřeží slonoviny	100,0	30	Mali	93,1

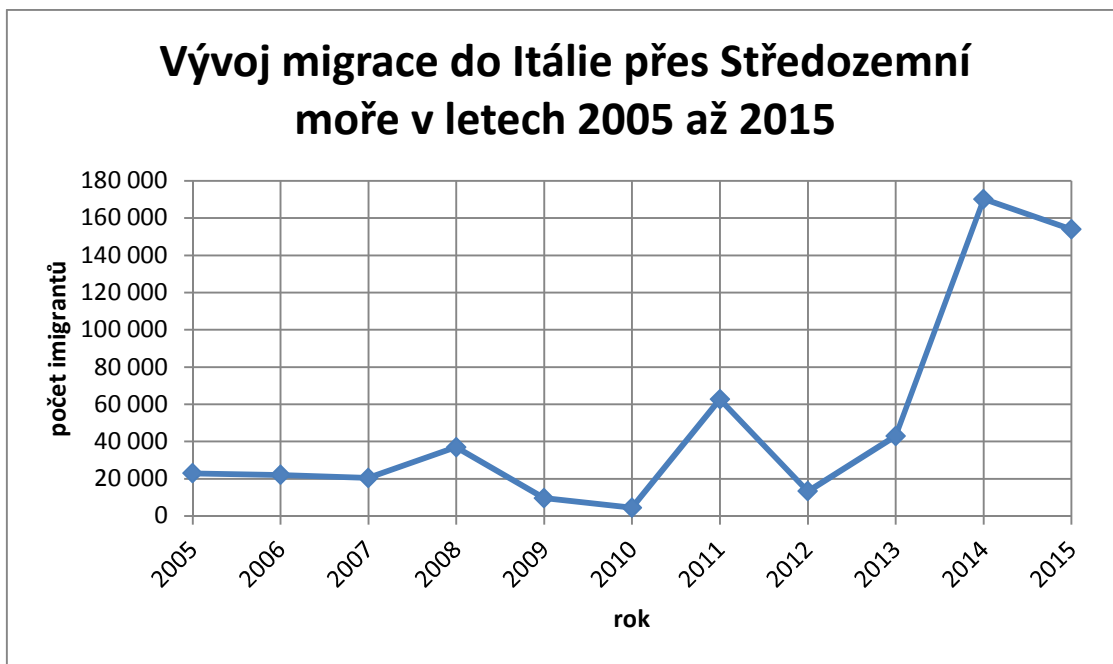
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z <http://fsi.fundforpeace.org/rankings-2015>

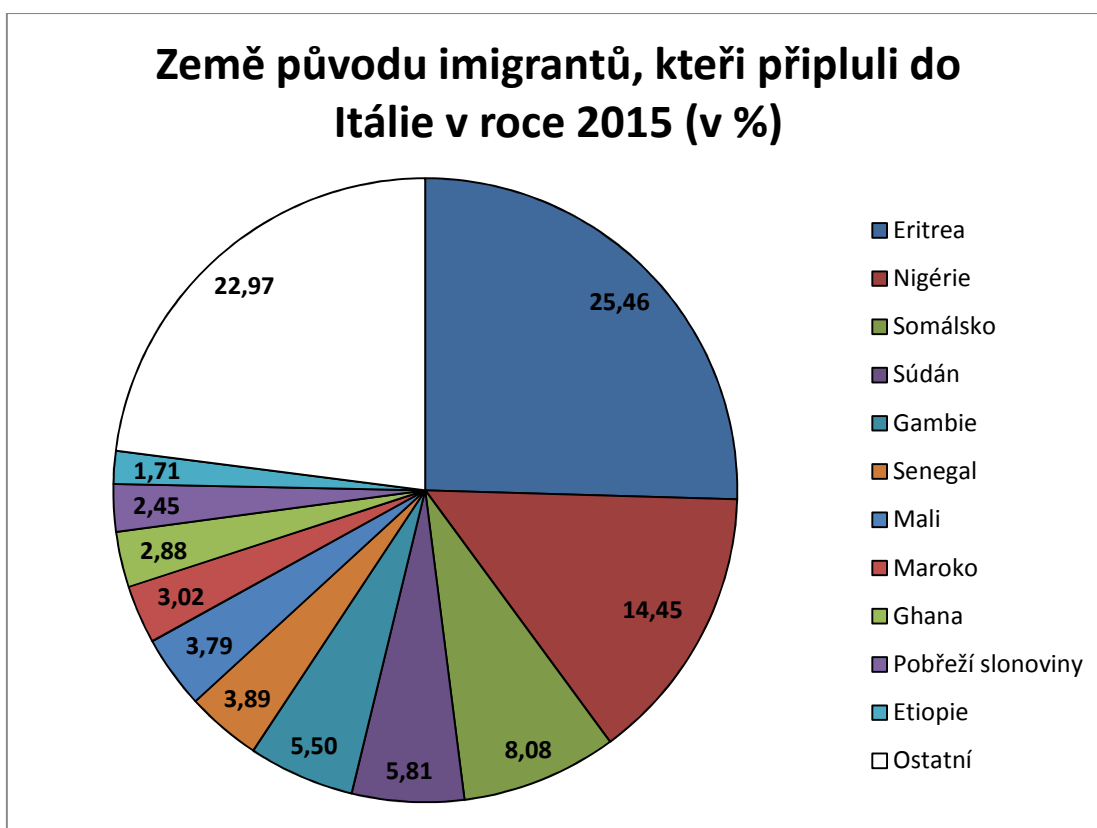
Graf 1: Vývoj počtu zatčených osob v Evropské unii ve spojení s náboženským terorismem v letech 2010 až 2014
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z <https://www.europol.europa.eu/content/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015>

Graf 2: Vývoj migrace do Itálie přes Středozemní moře v letech 2014 až 2016
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

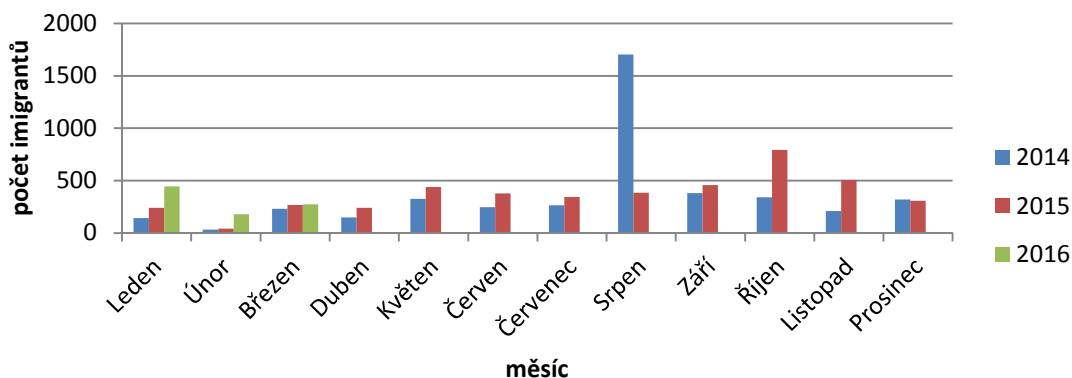

Graf 3: Vývoj migrace do Itálie přes Středozemní moře v letech 2005 až 2015
 Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z <http://www.ismu.org/irregolari-e-sbarchi-presenze/>

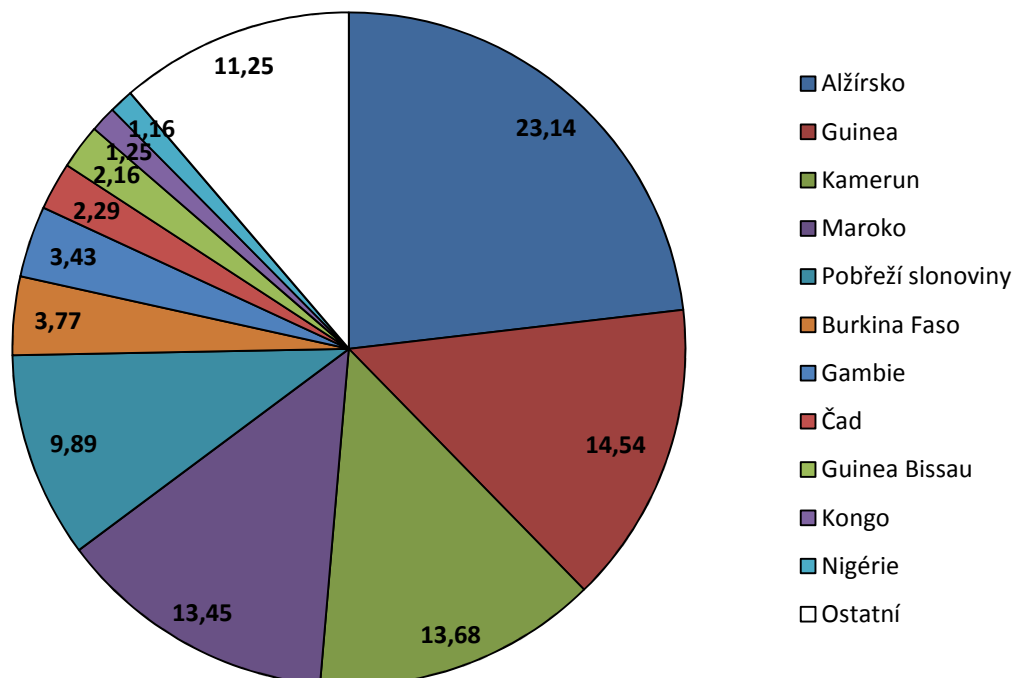
Graf 4: Země původu imigrantů, kteří připluli do Itálie v roce 2015 (v %)
 Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

Vývoj migrace do Španělska přes Středozemní moře od ledna 2014 po březen 2016

Graf 5: Vývoj migrace do Španělska přes Středozemní moře od ledna 2014 po březen 2016
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

Země původu imigrantů, kteří připluli do Španělska v roce 2015 (v %)

Graf 6: Země původu imigrantů, kteří připluli do Španělska v roce 2015 (v %)
Zdroj: Vlastní zpracování dle dat z <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>